

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 1.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 1.3 ความสำคัญของความพึงพอใจ
 - 1.4 การวัดความพึงพอใจ
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 2.1 ความหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - 2.2 ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.2 จุดประสงค์ของการศึกษาปฐมวัย
4. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 - 4.1 แนวคิด ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 4.2 คุณลักษณะตามวัยและมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย
 - 4.3 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 4.4 การเขียนแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 4.5 การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย
 - 4.6 ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย
 - 4.7 หลักการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย
5. มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

- 5.1 ความหมายของมาตรฐานการศึกษา
- 5.2 ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา
- 5.3 การจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย
- 6. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ในยุคนิรุกติการการศึกษา โรงเรียนต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง และชุมชนทั้งในด้านการเรียนการสอน การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดไปพร้อมๆ กับ โรงเรียน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้น ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากทัศนคติ และความพอใจของบุคคลที่มีต่อ สวัสดิการ ทัศนคติและความสนใจ ดังกล่าวนั้น มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการ ทำงาน ผู้บริหารการศึกษาจะต้องรู้และเข้าใจถึงสิ่งใดบ้างที่จะช่วยทำให้เกิดความพึงพอใจ ขึ้นสำหรับบุคลากร ผู้ร่วมงาน และผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บริหารฉลาดพอที่จะศึกษา อย่างลึกซึ้งซึ่งถึงปัจจัย องค์ประกอบที่จะทำให้ สิ่งเหล่านั้น อยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการ หลายท่าน ที่ได้ศึกษาและให้ความหมาย ไว้ดังนี้

จากรูวรรณ พุ่มสงวน (2550, หน้า 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึก หรือเจตคติที่เป็นแรงจูงใจหรือความต้องการของมนุษย์ ที่ต้องการสิ่งเร้า ทำให้ เกิดความสุขที่มีความสุข ซึ่งมีผลทางด้านร่างกายและจิตใจ ความพึงพอใจเป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้พฤติกรรมมีพลังมีทิศทางและมีความมุ่งมั่นที่ต้องบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ความ พึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่มีวันสิ้นสุด เปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและ สภาพแวดล้อม บุคคลจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่พึงพอใจมาแล้ว ฉะนั้นการ บริหารงานจึงจำเป็นต้องสำรวจความพึงพอใจให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ต่อไป

ปัญญา มีกาฬ (2550, หน้า 28) อ้างถึงใน ราตรี บุระเนตร, 2557

หน้า 80) กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ คือ ความรุนแรงของความต้องการ เพื่อผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นไปได้ในทางบวกหรือทางลบ ภายใต้สถานการณ์ของการทำงาน ค่าตอบแทน การเลื่อนขั้น การเลื่อนตำแหน่ง ได้รับการยกย่องให้เกิดความพึงพอใจทางบวก ในทางตรงกันข้ามอาจมีการถูกตำหนิ การถูกกลั่นแกล้ง การขัดแย้งกัน จะทำให้เกิดความพึงพอใจในทางลบขึ้น

ชไมพร วดีศิริศักดิ์ (2552, หน้า 34) ได้อธิบายความพอใจไว้ว่าเป็นเรื่อง ที่ละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการทางจิตใจของบุคคลและเป็นสิ่งที่มี ความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงานเพราะเหตุผล ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานต้องได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดของตน คือ ผู้ปฏิบัติงานจะมีความรู้สมปรารถนาที่จะได้แสดงบทบาทได้เต็มขีดความสามารถของเข ที่มีอยู่ในชีวิต
2. บุคคลซึ่งไม่เคยมีความพึงพอใจ จะไม่ประสพกับสภาพอุดมทาง ภาวะทางจิตวิทยา คือ คนทั่วไปจะใช้เวลาแต่ละวันอยู่กับงานเป็นส่วนใหญ่ หากงานนั้นเป็น งานที่น่าเบื่อไม่ท้าทายและไม่ให้อิสระแก่เขา เขาก็จะเกิดความเบื่อหน่ายหงุดหงิดรำคาญใจ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อตัวเขาเพื่อนร่วมงานและจะก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมได้ในที่สุด
3. บุคคลซึ่งไม่เคยมีความพึงพอใจ จะเกิดความคับข้องใจเพราะว่า งานที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่สนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์
4. การขาดความพึงพอใจหรือการมีข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงานจะทำให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานลดลงและประสิทธิภาพของงานจะลดต่ำลง ตามไปด้วย

กมล ชนวนวัน (2552, หน้า 12) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือปัจจัยต่างๆ ภายหลังจากที่ได้รับ ประสบการณ์ในสิ่งนั้นมาแล้ว ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการ หรือ บรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่ หากความต้องการหรือ จุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

นิลรดา พันธุ์สระ (2554, หน้า 13) ได้ประมวลความสำคัญของความ พึงพอใจ กล่าวว่า ความสำคัญของความพึงพอใจมีอิทธิพลเชื่อมโยงถึงการปฏิบัติงาน เป็นอย่างมาก เนื่องจากความพึงพอใจจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจเกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาในองค์การ พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมี

ประสิทธิภาพด้วยความเสียสละ พอใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงาน

ราตรี บุระเนตร (2554, หน้า 91) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นสภาพความรู้สึกในทางบวกต่อสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของ การบริการหรือกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ เช่น ความรู้สึกชอบ รู้สึกถูกใจ ในการดำเนินงาน

วนิดา ทินนา (2556, หน้า 13) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จและอีกทั้งยังช่วยให้คนรู้สึกว่า ชีวิตของตนเองเป็นชีวิตที่มีคุณค่ามีคุณภาพในการทำงานเป็นจุดโครงสร้างที่หล่อหลอมให้ชีวิตมีคุณค่าเสมอ ความพึงพอใจในงานจึงช่วยเสริมความรู้สึกมีคุณค่าให้แก่คนงานได้ นอกจากนั้นการทำให้คนงานมีความพึงพอใจในการทำงานยังอาจช่วยลดความเป็นปฏิปักษ์ต่องานของคนงานด้วย การเป็นปฏิปักษ์ต่องานจะเป็นผลเสียต่อองค์กรเพราะคนงานจะแสดงออกซึ่งความเป็นปฏิปักษ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขาดงาน การลาออกจากงาน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคนงานลดลง การสร้าง ความพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะนอกจากจะช่วยให้คนงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจและรู้สึกว่าชีวิตของตนเองมีคุณภาพและยังช่วยลดแนวโน้มอันเกิดจากการเป็นปฏิปักษ์ต่องานของคนงานด้วย

รัชฎาวรรณ พอลสิงห์ (2557, หน้า 80) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้บรรลุถึงความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของตนเองที่กำหนดไว้ และระดับความพึงพอใจยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของคนนั้นๆ ด้วย

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจนั้นเป็นความรู้สึกหรือเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นได้บรรลุถึงความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของตนเองที่กำหนดไว้ และระดับความพึงพอใจนั้นยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของคนนั้นๆ ด้วยซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับความต้องการทางจิตใจของบุคคลและเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการทำงาน มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์และการจูงใจโดยตรง ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าและเขียนไว้มากมาย แต่ในที่นี้จะขอนำมากล่าวเฉพาะหลักการและทฤษฎีที่สำคัญพอสังเขป ดังนี้

ทฤษฎีการจูงใจของเฮอริชเบอร์เกอร์และคณะ มีทฤษฎีอยู่ 2 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความพึงพอใจ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปัจจัยจูงใจมี 5 ประการคือความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ

2. ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่ไม่ใช่สิ่งจูงใจ แต่เป็นปัจจัยที่จะค้ำจุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยค้ำจุนนี้ เป็นสิ่งจำเป็นเพราะถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้ หรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคลากรในหน่วยงาน ก็จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์หรรษาคินทร์ (2554, หน้า 303 - 304) ได้กล่าวว่า ตัวแทนที่จะทำให้โครงการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนได้ผลดี ก็คือ ครู ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนนักเรียน สมาคมครูและผู้ปกครอง เป็นองค์การที่จะทำให้บุคคลฝ่ายต่างๆ ได้มาพบปะติดต่อสังสรรค์กัน ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และร่วมมือซึ่งกันและกัน จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งในการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน สำหรับสมาคมครูกับผู้ปกครอง มีจุดหมายดังนี้

- 2.1 เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของนักเรียนและเด็กทั่วไปในบ้านโรงเรียนและชุมชน
- 2.2 เพื่อปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ภายในบ้านของเด็ก
- 2.3 เพื่อช่วยส่งเสริมให้มีการคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- 2.4 เพื่อช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน
- 2.5 เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างครูกับผู้ปกครอง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มาสโลว์ (Maslow, 1970, p. 35 - 38) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ไว้ว่า ความต้องการของคนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจ โดยมีข้อสังเกตที่ว่า คนเรามีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใดได้รับ การตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่ ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งความต้องการจะเป็นไปตามลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Need) เป็นความ

ต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรง ชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อากาศ น้ำ การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เมื่อความต้องการ ทั้งหมดยังไม่ได้รับการตอบสนอง Maslow ซึ่งให้เห็นว่า ทรายที่ยัง ขาดอาหาร บุคคลนั้นจะยังไม่สนใจความปลอดภัย การเข้าสังคม ฯลฯ คนต้องได้รับการตอบสนองความต้องการของร่างกายอย่างเพียงพอก่อน จึงจะเริ่มความต้องการในขั้นต่อไป

2. ความต้องการทางด้านความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety Need) เป็นความรู้สึกที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ความมั่นคง การได้รับการปกป้องคุ้มครอง เป็นอิสระจากความกลัว วิตกกังวลและสับสน ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และรวมถึงความต้องการผู้ให้ความช่วยเหลือหรือผู้ปกป้องคุ้มครอง

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) บุคคลต้องการได้รับความรักและการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อน ผู้ร่วมงาน บุคคลจะรู้สึกหว่าเหว และเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีใครยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ซึ่งบุคคลจะพยายามทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้ซึ่งความรักและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. ความต้องการได้รับการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญ เมื่อทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จ และความพึงพอใจในการที่มีฐานะเด่นทางสังคม

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความปรารถนาที่จะได้ศักยภาพสูงสุดที่ตนมีอยู่ ทำในสิ่งที่คิดว่าจะเป็นหรือจะทำได้ เช่น ความปรารถนาที่จะเป็นเจ้าของกิจการที่มีชื่อเสียง เป็นพนักงานตัวอย่าง ฯลฯ เป็นความต้องการที่จะให้คนได้รับความสำเร็จและสมหวังในสิ่งที่ตนคิด หรือที่ต้องการทุกอย่าง

ทฤษฎีบาร์นาร์ด ได้กล่าวถึง มูลเหตุที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานไว้หลายประการ (พันธ์เชื้อ, 2553, หน้า 8 อ้างถึงใน ราตรี บุระเนตร, หน้า 81)

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ หรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทน เช่น รางวัลทำงานที่เขาได้ปฏิบัติมาเป็นอย่างดี
2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคลซึ่งไม่ใช่วัตถุ จัดเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญในการช่วยเหลือส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานมากกว่ารางวัลที่เป็นวัตถุ

เพราะสิ่งจูงใจประเภทนี้ไม่เกิดกับทุกคน เช่น เกียรติภูมิ ตำแหน่ง การใช้สิทธิพิเศษ และการมีอำนาจ เป็นต้น

3. สภาพร่างกายที่พึงปรารถนา หมายถึง สิ่งแวดล้อมในความสะดวกต่างๆ อันอาจก่อให้เกิดความสุขทางกายในการปฏิบัติงาน

4. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สิ่งที่เป็นสิ่งจูงใจซึ่งอยู่ระหว่างความมีอำนาจที่สุดกับความท้อแท้ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานและสนองความต้องการของบุคคลในด้านความต้องการความภาคภูมิใจในด้านการแสดงฝีมือ ความรู้สึกเท่าเทียมกัน การได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือครอบครัวตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งการได้แสดงความจริงใจต่อหน่วยงาน

5. ความตึงตึงในสังคม หมายถึง การมีความสัมพันธ์อันดีมิตรผู้ร่วมงานในหน่วยงาน ซึ่งถ้าความสัมพันธ์นั้นไปได้ด้วยดีจะทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจร่วมกัน

6. การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการและเจตคติของบุคคลเป็นการปรับปรุงตำแหน่งงาน วิธีทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคลซึ่งในแต่ละคนนั้นมีความสามารถที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการทำงาน มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์และการจูงใจโดยตรงซึ่งถ้าความสัมพันธ์นั้นไปได้ด้วยดีจะทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจร่วมกัน

3. ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจมีความสำคัญหลายประการ โดยมีผู้ที่ให้แนวคิดไว้ต่างๆ ดังนี้ อินทिरา พึ่งแก้ว (2538, หน้า 12 - 13) และตระกูล สุวรรณดี (2538, หน้า 30 - 31) อ้างถึงใน กมล ชนวนัน 2552, หน้า 11) ได้ศึกษาทัศนะของนักวิชาการแล้วประมวลความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยสรุปไว้ดังนี้

3.1 ความพึงพอใจ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การหรือหน่วยงาน

3.2 ความพึงพอใจ เสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อองค์การหรือหน่วยงาน

3.3 ความพึงพอใจ เสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจอันดีต่อกัน

และต่อองค์การหรือหน่วยงาน

3.4 ความพึงพอใจ ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะและมีการรวมพลัง เพื่อการจัดปัญหาในองค์การร่วมกัน

3.5 ความพึงพอใจ ช่วยเกื้อหนุนให้กฎเกณฑ์ระเบียบและข้อบังคับ สามารถใช้บังคับ ควบคุมความประพฤติของผู้ปฏิบัติงานให้คงอยู่ในระเบียบวินัยอันดี

3.6 ความพึงพอใจก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา ในองค์การร่วมมือกันปฏิบัติงาน

3.7 ความพึงพอใจ ช่วยเกื้อหนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในกิจการต่างๆ

สุบิน ราสุวรรณ (2540, หน้า 50 อ้างถึงใน กมล ชนวนัน, 2552, หน้า 11) ได้สรุป ความพึงพอใจที่มีความสำคัญต่อบุคคล งานและหน่วยงาน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อบุคคล ทำให้เป็นสุข ทำให้เกิดแรงจูงใจและ กำลังใจดี ทำให้เชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น ทำให้บุคคลแสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มที่
2. ความสำคัญต่องาน ทำให้งานบังเกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ระบบงานดำเนินไปด้วย ความราบรื่นเรียบร้อย

3. ความสำคัญต่อหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานมีบรรยากาศที่ดี ทำให้หน่วยงานมีภาพลักษณ์ที่ดี ทำให้หน่วยงานมีความรัก ความสามัคคี และเป็นพลัง ที่จะผลักดันให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า

เสถียร เหลืออร่าม (2532, อ้างถึงใน กมล ชนวนัน, 2552, หน้า 12) กล่าวว่า ความพึงพอใจของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการบริหาร เพราะจะช่วยก่อให้เกิด ผลประโยชน์แก่องค์การและองค์การดังนี้ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ เพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์การ

1. สร้างความจงรักภักดี มีสัจย์ต่อหมู่คณะและองค์การ
2. เกื้อหนุนให้ระเบียบข้อบังคับบังเกิดผล ในด้านการควบคุม ประพฤติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัยและมีศีลธรรม อันดีงาม
3. สร้างสามัคคีธรรมในหมู่และก่อให้เกิดพลังร่วมในหมู่คณะทำให้เกิดพลังสามัคคี อันสามารถจะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายขององค์การได้

4. เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในองค์การกับนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ

5. เกื้อหนุนและจูงใจให้สมาชิกของหมู่คณะหรือองค์การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจการต่างๆ ขององค์การ

6. เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่
สรุปความสำคัญของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ผู้บริหารจะดำเนินการให้ผู้ทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้อง กับผลของการปฏิบัติงานของ หน่วยงาน เกิดความพึงพอใจด้วย เพราะความเจริญก้าวหน้าของการปฏิบัติงานเป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้การพัฒนาของหน่วยงานและก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงาน

4. การวัดความพึงพอใจ

จุดมุ่งหมายของการวัดความพึงพอใจในการทำงาน ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

นิดา ทองวิจารณ์ (2551, หน้า 27) ได้กล่าวไว้ว่า การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการนอกจากสามารถที่จะดูเรื่องคุณภาพการให้บริการขององค์การได้แล้ว ยังเป็นการประเมินคุณภาพขององค์กรในด้านอื่นๆ จากมุมมองของลูกค้าได้ด้วย ผลของการวัดความพึงพอใจของลูกค้านำไปใช้ประโยชน์อย่างมากในการปรับปรุงองค์กรได้แก่ เรื่องการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ ยุทธศาสตร์ วัฒนธรรม เป็นต้น ข้อมูลเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าสามารถที่จะนำมาเป็นประโยชน์มากมายจนกล่าวได้ว่า องค์กรต้องมีการปรับกระบวนการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า การสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าเป็นเรื่องจำเป็นและทุกองค์กรต้องทำ

ณัฐมา ทันนิต (2554, หน้า 49) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจต่อการให้บริการต่อที่สาธารณะจะเป็นการประเมินค่าโดยลูกค้าหรือผู้รับบริการต่อกิจกรรมสาธารณะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น ตัวชี้วัดความพึงพอใจส่วนใหญ่จะวัดที่พฤติกรรมของผู้ให้บริการ กระบวนการให้บริการหรือผลผลิตที่ได้รับ ดังนั้น การวัดความพึงพอใจจึงน่าจะหมายถึงปฏิกริยาด้านความรู้สึกของประชาชนที่มาใช้บริการ ว่ามีความรู้สึกเช่นไร ต่องานหรือต่อบริการนั้น ซึ่งอาจประเมินว่า ชอบมาก ชอบน้อย พอใจ

หรือว่าไม่พอใจ โดยความรู้สึกนี้น่าจะเป็นความรู้สึกสุดท้ายภายหลังจากที่ประชาชน เหล่านั้นได้ตัดสินใจประเมินออกมาแล้ว ในขณะที่พฤติกรรมของผู้ให้บริการ กระบวนการ บริหาร ผลผลิตที่ได้รับจะเป็นสาเหตุของการทำให้ความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ออกมา

นงคราญ ดงเย็น (2548, หน้า 10 อ้างถึงใน นิรดา พันธุ์สระ, 2554, หน้า 20) ได้แยกประเด็นความพึงพอใจในการทำงาน ออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. เสริมสร้างบรรยากาศและความตั้งใจในการปฏิบัติงาน การที่ พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานย่อมส่งผลให้พนักงานมีความตั้งใจในการทำงาน จึงเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้น ลดการขาดงาน การลางาน

2. เสริมสร้างความเป็นอิสระในการทำงาน ความพึงพอใจ มีความสำคัญและความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบ ความเป็นอิสระเป็นอย่างมาก ซึ่งก็ แสดงว่า เมื่อพนักงานเกิดความพึงพอใจพนักงานก็จะทำงานด้วยความเป็นตัวของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องมีพันธนาการต่างๆ มาควบคุม ไม่ว่าจะเป็นเครื่อง อุปกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ จะต้องจ้างหรือซื้อ มากำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งจะเป็นการสิ้นเปลือง

3. ส่งเสริมการบริหารแบบประชาธิปไตยเมื่อพนักงานเกิดความ พึงพอใจ ย่อมมีผลให้พนักงานบริหารงานเป็นแบบเปิดโอกาสความเป็นอิสระ แสดงความ คิดเห็นหรือแสดงความรับผิดชอบอย่างกว้างขวาง ฉะนั้น ความพึงพอใจในการทำงาน ย่อมส่งเสริมและมีผลให้การบริหารเป็นไปอย่างประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

4. ส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน เมื่อพนักงานมีความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานย่อมส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ที่วางไว้ได้

สุชาดา เนตรฉัตรยา (2555, หน้า 17) ได้กล่าวถึง การวัดความพึงพอใจ ในการทำงาน ไว้ดังนี้

1. เพื่อเข้าใจถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งด้านส่วนบุคคล ด้านงาน ด้านการ จัดการที่เกี่ยวกับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงาน

2. เพื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน กับการปฏิบัติงาน ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้คนทำงานได้ดี

3. เพื่อเข้าใจถึงงานลักษณะใดที่คนพึงพอใจ และลักษณะใดที่ไม่ พึงพอใจรวมทั้งเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารหน่วยงานนั้น

4. เพื่อเข้าใจถึงผลจากการไม่พึงพอใจงาน เช่น การขาดงาน ลางาน และการลาออกจากงาน รวมทั้งได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาค้นคว้า การจัดสวัสดิการต่างๆ ว่าจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับการทำงานได้อย่างไร ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้ กระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้ (สาโรจน์ ไสยสมบัติ, 2554, หน้า 39)

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง
2. การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิค และความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ผู้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง
3. การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรมและหลังการปฏิบัติกิจกรรมจะเห็นได้ว่าการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้สามารถที่จะวัดได้หลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกความเหมาะสม ตลอดจนจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของการวัดด้วยจึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ

กล่าวโดยสรุป การเสริมสร้างความพึงพอใจ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่เกี่ยวกับการให้บริการ นอกจากผู้ทำงานจะพึงพอใจแล้วยังต้องทำให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วย

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือการรับรู้ ความรู้สึกชอบ ความพอใจต่องานที่บรรลุตามเป้าหมายที่เราใฝ่ฝันไว้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ใน 4 ด้าน

- 1) มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก 2) มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ 3) มาตรฐานด้านบริหารและการจัดการศึกษา 4) มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก หมายถึง สภาพที่เด็กมีคุณลักษณะ และค่านิยมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถคิดรวบยอดคิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น เด็กมีความสนใจใฝ่รู้รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพที่ดี เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

2. มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ครูที่มีคุณลักษณะ

ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย มีคุณธรรม จริยธรรมมีวุฒิทางการศึกษา มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีความพอเพียง มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นเด็กเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานด้านบริหารและการจัดการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะในการบริหาร ประกอบด้วย มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนางานอย่างเป็นระบบครบวงจร บริหารงานและการจัดการศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มีการจัดหลักสูตร และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กหลากหลาย มีการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ

4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานศึกษา มีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนารูปแบบ การศึกษาเรียนรู้ในชุมชน

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานระดับปฐมวัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังมีเนื้อหาต่อไปนี้

1. ความหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังมีเนื้อหาต่อไปนี้ ประกอบด้วย

1.1 ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา และหรือ บุคคลอื่นที่ทำหน้าที่/ในการอบรมเลี้ยงดูและให้การอุปการะต่อการเรียนของเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1.3 ครูปฐมวัย หมายถึง ข้าราชการ บุคลากร ครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในระดับปฐมวัยโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1.4 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2. ความสำคัญของของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังมีเนื้อหาต่อไปนี้

ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยคือการที่ครูจะสอนได้ดีนั้นจำเป็นต้องศึกษาเด็ก ยิ่งกว่านั้นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการทางสมองมนุษย์ยังเน้นความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะในช่วงของ 5 ของปีแรกของชีวิตว่าเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ และเด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูปฐมวัย ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ดูแลตั้งแต่แรกเกิดโดยการให้ความรัก การโอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็กเพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ การเข้าใจพัฒนาการเด็กส่งผลดีต่อครูผู้สอนหลายประการ ผลดีประการหนึ่งคือ ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูปฐมวัย เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้ดีเมื่อตระหนักว่าเด็กมีความสำคัญต่อประเทศ ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง หรือที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็กได้ปฏิบัติต่อเด็กสมกับความสำคัญของเขาหรือยัง โดยเฉพาะ

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูปฐมวัย ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา เพราะว่าเด็กที่เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีนั้นต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีควบคู่กันไปถือว่าการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีความสำคัญมาก

สรุปความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย คือเด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูปฐมวัย หรือผู้ดูแลตั้งแต่แรกเกิดโดยการให้ความรัก การโอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็กเพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ เพราะว่าเด็กที่เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

ที่ดีนั้นต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีควบคู่กันไปถือว่าการอบรมเลี้ยงดูนั้นมี
ความสำคัญมาก

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
ดังมีเนื้อหาต่อไปนี้

1. ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาระดับปฐมวัยนั้นเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อ
ส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีการเตรียมความพร้อมและได้รับการพัฒนาทางร่างกาย
อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมในทุกๆ ด้านและพร้อมที่จะเข้ารับ
การศึกษาในการเรียนชั้นประถมศึกษา คำว่า การศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการศึกษาที่ให้แก่เด็ก
แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี หรือ 8 ปี สำหรับบางประเทศ โดยให้หมายถึงการบริการดูแล และ
ให้การศึกษา แก่เด็กอายุแรกเกิดถึงอายุ 8 ปี โดยจัดในรูปแบบของการดูแลทารก ดูแลเด็ก
เล็กและโรงเรียนอนุบาล ซึ่งทำให้ลักษณะการจัดการศึกษามี 2 แบบ คือ บริบาลศึกษา
และอนุบาลศึกษา โดยบริบาลศึกษาจะเน้นการดูแลเด็กเล็กอายุน้อยกว่า 3 ขวบ
หรือ 3 ขวบลงมา ส่วนการดูแลเด็ก และการส่งเสริมเด็กอายุ 3 - 5 ปี จัดเป็นการอนุบาล
ศึกษา อนุบาลศึกษา หมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาล
ที่เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบบริบาลศึกษาให้เป็นระบบมากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 5) การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนา
เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม
วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อ
สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อ
ตนเองและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, หน้า 1) กล่าวว่า
การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิต
ของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีการพัฒนาสมวัยอย่างสมดุล ตามปรัชญา

การศึกษาปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, หน้า 2) อ้างถึงใน วสุกฤต สุวรรณเทน, 2559, หน้า 27) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการให้การศึกษาแก่เด็กจากแรกเกิดจนถึงอายุ 8 ปี โดยจัดเป็นระบบบูรณาการระหว่างการดูแลการให้การศึกษาเข้าด้วยกัน โดยการศึกษาปฐมวัยจะครอบคลุมถึงการดูแลทารก การดูแลเด็ก และโรงเรียนอนุบาล สำหรับประเทศไทย การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดูแลเด็กและการให้การศึกษาแก่เด็ก อายุแรกเกิดถึง 6 ปี

วสุกฤต สุวรรณเทน (2549, หน้า 27) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการเลี้ยงดูและการให้การศึกษาที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

เฟรอบเอล (Frobel) เป็นผู้พัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นรูปแบบการศึกษาอย่างเป็นระบบ จนได้สมญานามว่า บิดาแห่งการศึกษาอนุบาล ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก อายุ 3 - 6 ปี บางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา กำหนดอายุสูงสุดเป็น 8 ปี รวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เข้าไปด้วย เพื่อเป็นการต่อเนื่อง

ปัจจุบันทั้งคำว่า บริบาลศึกษากับอนุบาลศึกษา ได้เรียกรวมเป็นการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย จะเน้นไปที่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งรูปแบบที่ใช้ส่วนใหญ่จัดตามรูปแบบการศึกษาอนุบาล โดยเน้นการเตรียมความพร้อมด้วยการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเตรียมความพร้อมนี้ ไม่ใช่หลักสูตรหรือมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย แต่เป็นปรัชญา หรือวิธีการทำงานแก่เด็กปฐมวัยที่เน้นการใช้ความรู้เกี่ยวกับเด็กด้านการพัฒนาและความแตกต่างของเด็กในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา เพื่อที่เด็กจะได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความ

รัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกๆ คนเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย คือ การที่ครูจะสอนได้ดีนั้น
 จำเป็นต้องศึกษาเด็ก ยิ่งกว่านั้นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการทางสมองมนุษย์ยังเน้น
 ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะในช่วงของ 5 ของปีแรกของชีวิตว่าเป็น
 ช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้และเด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่
 หรือผู้ดูแลตั้งแต่แรกเกิดโดยการให้ความรัก การโอบกอด สัมผัส พูดคุย และเล่นกับเด็ก
 เพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ การเข้าใจพัฒนาการเด็ก
 ส่งผลดีต่อครูผู้สอนหลายประการ ผลดีประการหนึ่งคือ ช่วยให้ครูเข้าใจกระบวนการเรียนรู้
 ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น ยังสามารถวางแผนหลักสูตร การเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเด็ก
 แต่ละคนได้มากขึ้น ศักยภาพการเข้าใจพัฒนาเด็กส่งผลดีต่อครูผู้สอนหลายประการ
 ผลดีประการหนึ่ง คือ ช่วยให้ครูเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้ดียิ่งขึ้น ยังสามารถ
 วางแผนหลักสูตร การเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนได้มากขึ้น เมื่อตระหนักว่า
 เด็กมีความสำคัญต่อประเทศ ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง หรือที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเด็กได้ปฏิบัติ
 ต่อเด็กสมกับความสำคัญของเขาหรือยัง โดยเฉพาะพ่อแม่ ครู อาจารย์ เพราะว่าเด็ก
 ที่เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีนั้นต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีควบคู่กันไป
 ถือว่าการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีความสำคัญมาก

2. จุดประสงค์ของการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยยึดหลักปรัชญาที่ว่า การจัดการ
 การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิต
 ของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีการพัฒนาสมวัยอย่างสมดุลตามที่
 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด
 ถึง 5 ปี บนพื้นฐาน

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 13 อ้างถึงใน วสุภฤต สุวรรณเทน,
 2559, หน้า 28) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของ
 ร่างกาย ปลูกฝังนิสัยทางสุขภาพอนามัย ฝึกกิจนิสัยและสุขนิสัย รู้จักรักษาความสะอาด
 เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รู้จักการใช้ห้องน้ำห้องส้วมได้ถูกต้อง ฝึกให้เล่น
 และออกกำลังกาย เพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส และรู้จักพักผ่อนอย่างถูกวิธี

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้ รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม ฝึกให้มีจิต เป็นเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซื่อสัตย์มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวที เคารพเชื่อฟัง ประหยัด ขยันหมั่นเพียร อดทน มีระเบียบวินัย และเชื่อถือคำสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็ก รู้จักเคารพตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกด้วยตนเองบนทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียม ประเพณี รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบ ฝึกให้เป็นผู้รู้จักการรับ การให้ พร้อมทั้งจะปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. สติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น ใ้รู้จัก หาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจ และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้เป็นคนขยัน อดทน รักการเรียนรู้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์และมีประสบการณ์พอที่จะเรียนในระดับต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 9) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษา ปฐมวัยว่ามีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กันได้ดี
3. มีสุขภาพดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและการ ออกกำลังกาย
6. สามารถช่วยเหลือตนเองได้
7. รักธรรมชาติ รักสิ่งแวดล้อมและรักความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. สามารถคิดและแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย
11. มีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

เพิ่มเติม

วสุกฤต สุวรรณเทน (2559, หน้า 29) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกด้าน คือ ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มิได้มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านเนื้อหาวิชา ต้องเป็นการต้องการให้พัฒนาการการรับรู้และการใช้ประสาทสัมผัส พัฒนาการสื่อสาร ด้วยการฟัง การพูด พัฒนาด้านบุคลิกภาพ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นมีการตัดสินใจได้ถูกต้อง รู้จักคิดและวางแผนในการทำกิจกรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนามีพัฒนาการที่ดีเต็มตามศักยภาพ และเหมาะสมกับวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

สำหรับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ไว้ได้ดังนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับ เด็กอายุ 3 - 5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

กรมวิชาการ (2546, หน้า 5 - 20) ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ จำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 - 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาการจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุ อาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่า เด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ผู้ช่วยเหลือและแก้ไขได้ทัน่วงที

1. แนวคิด ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 3 - 5) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดต่อไปนี้

1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนาร่างกายแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ จนถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ จนถึงอายุ 5 ขวบ

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใด

จะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขึ้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา อธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยม ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก จึงเป็นเสมือนแนวทาง ให้ผู้สอนหรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม กับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผล

สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดขึ้นจากกระบวนการ ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการ เรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นและเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียน แต่ละคน

1.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรม

ที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกตมีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหาและค้นพบด้วยตัวเอง ซึ่งมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น ในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงถือการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจ สำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

1.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและ วัฒนธรรมที่เด็กอยู่อาศัย หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตร การศึกษาปฐมวัยถือว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่า วัฒนธรรมและสังคม ที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็ก แต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่าง

จากตนได้อย่างมีความสุขแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากแนวคิดแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี

1. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของมอนเตสซอรี

แนวคิดในการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นแนวคิดที่คำนึงถึงเด็กเป็นจุดหลักในการจัดการเรียนการสอน ความสนใจ ความต้องการและการมุ่งมั่นตั้งใจ เรียนรู้ด้วยตนเอง แก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเองของเด็ก ได้นำมาพิจารณาและวิเคราะห์เพื่อแสวงหา วิธีการที่ดีที่สุดเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความรู้สึกรู้สึกของความมีอิสระ ได้ใช้จิตของตนในการสัมผัสสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเกิดความอยากรู้อยากเห็น และแสวงหาความรู้อย่างมีสมาธิ มีวินัยในตนเอง เกิดการพัฒนาการต่างๆ ด้านไปในเวลาเดียวกัน การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีสามารถพัฒนาเด็กตั้งแต่วัยทารก จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกกลุ่ม ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ ทุกชนชาติ ศาสนา ดร.มาเรีย แพทย์มอนเตสซอรี (ค.ศ. 1870 - 1952) หญิงคนแรกชาวอิตาลี ผู้คิดวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรีขึ้นครั้งแรก โดยเริ่มจากการทำงานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้ค้นพบว่าปัญหาของเด็กคือการให้การดูแลเอาใจใส่ มากกว่าเหตุผลทางการแพทย์คิดว่า ชีวิตเด็กเหล่านี้ น่าจะดีขึ้นด้วยการกระตุ้นทางสติปัญญา มอนเตสซอรี จึงคิดหาวิธีการที่จะช่วยเด็กให้มีพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ ต่อมาจึงได้พัฒนาการสอนสำหรับเด็กปกติด้วย วิธีการสอนเริ่มจากการสังเกตเด็ก ศึกษาพัฒนาการของเด็ก ความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยมีแนวปรัชญาที่เชื่อมโยงทุกสิ่งและ คำนึงว่าเด็กทุกคนมีความสำคัญ สิ่งที่มอนเตสซอรีค้นพบ คือ เด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นจะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ อยากรทดลอง อยากรเรียนรู้กิจกรรมใหม่ๆ ความสนใจของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและพัฒนาการ จากการสังเกตพบว่า เด็กดำเนินวิถีชีวิตไปในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน คือเริ่มจากอยากรู้การกินด้วยตนเอง การเดิน การพูด และการสัมผัสสิ่งของจนกระทั่งอยากรเขียน อ่าน คิดเลข และเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว สิ่งที่ค้นพบทำให้เห็นถึงขั้นพัฒนาการของเด็กที่แตกต่างกัน เด็กมีความรู้สึกรู้อยากแสวงหาความรู้จากแหล่งที่แตกต่างกัน ช่วงเวลานี้สำคัญในการที่จะติดตามสิ่งที่เด็กสนใจเรียกว่า “ช่วงเวลาหลักของชีวิต” ความมีอิสระในการเลือกเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มอนเตสซอรี ให้ความสำคัญ เนื่องจากความสนใจของเด็กเองเห็นแรงกระตุ้นที่ดีที่สุดในการ

เรียนรู้และจะช่วยให้เด็กมีสมาธิในการทำงานที่ตนเองสนใจเด็กอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ พยายามและทำซ้ำๆ ดังนั้น การให้เด็กได้ทำงานอย่างอิสระในสิ่งที่เขาเลือก สิ่งที่น่าหวังคือ ให้เด็กมีวิจาร์ณญาณที่ดีต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม ได้ทำงานโดยไม่มีใครรบกวนและทำงานตามความสามารถของตนเอง การให้เด็กได้เรียนกิจกรรมต่างๆ และได้เคลื่อนไหว มอนเตสซอรีได้จัดทำอุปกรณ์ต่างๆ หลากหลายตามความสนใจและวุฒิภาวะที่แตกต่างกัน อุปกรณ์ไม่ใช่จุดสำคัญที่สุดสำหรับวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี แต่เป็นเพียงผู้ช่วยที่ดีเท่านั้น อุปกรณ์ของ มอนเตสซอรี มีทั้งส่วนที่ช่วยพัฒนาทางประสบการณ์ชีวิต วิชาการ และประสาทสัมผัส เช่น การแต่งกาย อุปกรณ์สำหรับการทำความสะอาด การขัด และอุปกรณ์ในการทำงานบ้าน สำหรับอุปกรณ์จะมีการออกแบบเฉพาะให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญา การคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผล เช่น คณิตศาสตร์ อุปกรณ์ทางภาษาและหลักภาษา การมองเห็น การชิมรส การได้ยิน การดมกลิ่น ความรู้สึก และการใช้ประสาทสัมผัสร่วมกัน แนวคิดการสอนของมอนเตสซอรีจะเริ่มจากรูปร่างไปสู่นามธรรม (จี้ระพันธ์ พูลพัฒน์และคำแก้ว ไกรสรพงษ์, 2543, หน้า 5 - 6)

ตามแนวคิดมอนเตสซอรี สามารถสรุปได้ว่าเป็นการจัดการเรียน การสอนที่มุ่งเน้น ให้เด็กได้เรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง จากสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมไว้ และให้เด็กประสบความสำเร็จตามความต้องการ การให้เด็กได้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ภายในของเด็กแต่ละคน

2. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของ เรกจิโอ เอมิเลีย

การจัดการศึกษาตามแนวคิด เรกจิโอ เอมิเลีย เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนามาจากความเชื่อว่าการเรียนการสอนนั้นไม่ใช่การถ่ายโอนข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน การสอนในเด็กปฐมวัยจึงไม่ใช่การมองว่าเด็กเป็นแก้วที่ว่างเปล่าที่ครูจะเทน้ำตามความต้องการของครูลงไปสู่เด็ก นักการศึกษาที่เรกจิโอ เอมิเลีย เปรียบเทียบการเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครู เป็นการผสมผสานของวัตถุดิบจากแก้วทั้งสองใบรวมกัน การเรียนรู้ย่อมมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจหรือเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็ก และบทบาทของครูจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้ อย่างเต็ม ตามศักยภาพของเด็ก ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่า เด็กมีวิธีการเรียนรู้ได้อย่างไร และเด็กมีความสามารถในการสื่อออกมาถึงความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีทางใด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางตาม

แนวคิด เรกจิโอ เอมีเลีย จึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สนองต่อความอยากรู้และแรงจูงใจภายในของเด็ก ในการเรียนรู้ภายใต้การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมกัน พัฒนาการของเด็กแต่ละคน

สำหรับแนวคิดสำคัญ ที่นำไปสู่การปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีดังนี้คือ

1. วิธีการมองเด็ก เด็กในสายตาของครูที่เรกจิโอ เอมีเลีย คือ เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่วินาทีแรกที่เกิดมา เด็กมีวิถีของการเรียนรู้เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย เด็กแต่ละคนจะเต็มไปด้วยพลังความปรารถนาที่จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการแสดงออกถึงความต้องการที่จะสัมพันธ์ และสื่อสารกับผู้อื่นด้วยการแสดงออกทางแววตา สีหน้า อากัปกริยา การจับต้องสัมผัส ฯลฯ โดยเฉพาะความต้องการที่จะสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นปรากฏออกมาตั้งแต่แรกเกิด ความสามารถในการสื่อสารนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับเด็ก เพื่อการอยู่รอดและคงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเผ่าพันธุ์ที่ตนกำเนิดมา

2. โรงเรียนเป็นสถานที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย การใช้ชีวิตและมีสัมพันธภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก โรงเรียนเปรียบเสมือนสิ่งก่อสร้างที่ดำเนินการอยู่ตลอดเวลาและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวของเด็กต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตของเด็กในโรงเรียน นอกจากครอบครัวแล้วชุมชนก็จะต้องมีส่วนร่วมและรับรู้ถึงความเป็นไปในโรงเรียนเช่นกัน เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงสิทธิที่พึงได้ของเด็กปฐมวัย และการยอมรับเด็กในฐานะของการเป็นผู้รับช่วงหน้าที่ในการจรรโลงสังคมในอนาคต

3. ครูและเด็กเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกันแนวคิด เรกจิโอ เอมีเลีย จะให้ความสำคัญของการเรียนรู้นอกเหนือจากการสอน ก่อนจะเริ่มเข้าสู่การสอน ถ้าครูยืนสังเกตอยู่ข้างๆ สักครูและเรียนรู้จากห้องเรียน ในขณะที่นั่นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้น อาจแตกต่างจากที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแนว เรกจิโอ เอมีเลีย คือ การจัดสิ่งแวดล้อมและให้โอกาสเด็กได้คิด ประดิษฐ์ และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็น การบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอน

วิธีใหม่โดยครูเป็นผู้ประสานงานส่งเสริมและจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็น แหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครูต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็นและเป็น ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ครูสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิด เรกจิโอ เอมิเลีย ต้องปฏิบัติตัว เป็นนักศึกษา ค้นคว้าวิจัย เป็นนักสำรวจและตระเวนเก็บข้อมูลจากทุกสิ่งทุกอย่างที่ เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน จากการประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา หรือการมีโอกาส พบปะกับผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพ หรืออาชีพต่างๆ เพื่อเป็น ประสพการณ์และข้อมูลในครูแต่ละคน เพื่อที่จะโยนเข้าสู่การจัดสถานการณ์ หรือกิจกรรม ที่นำเด็กไปสู่ประสบการณ์เรียนรู้ที่ก้าวสู่การพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต่อไป ไปสิ่งที่ นักการศึกษาได้จากการพูดคุยอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ แนวใหม่สิ่งเหล่านี้มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการทำงานเท่านั้นแต่ยังเป็นหลักปฏิบัติที่ เป็นปกติในการทำงาน การศึกษาวิจัยค้นคว้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม นักการศึกษาและกลุ่มปฏิบัติการการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ นำมาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่า คือการเป็นส่วนร่วมของกลุ่มและก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเหนียวแน่น จินดา ขจรรุ่งศิลป์และธิดา พิทักษ์สินสุข, 2543, หน้า 5 -7)

จากแนวคิดสำคัญประการต่างๆ ที่กล่าวมา เป็นปรัชญาทาง การศึกษาที่กลุ่มนักการศึกษาใน เรกจิโอ เอมิเลีย กำหนดเป็นเงื่อนไข เป็นกรอบความคิด เป็นฐานของความเชื่อ และเป็นเข็มทิศที่นำไปสู่การกำหนดหลักสูตรและการปฏิบัติการ จัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเด็ก โดยมีเด็กเป็น ศูนย์กลางของการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านโครงการตามความสนใจ ของเด็ก การให้เด็กได้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ภายใน ของเด็กแต่ละคน

3. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของวอลดอร์ฟ

หัวใจสำคัญของการศึกษาแบบ วอลดอร์ฟ คือ ความเชื่อมั่นว่า คุณค่าอันล้ำค่าที่สุด และเป็นสากลที่สุดของมนุษย์ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการศึกษานำมาซึ่ง ความสมดุลระหว่างความสามารถในการคิด รู้สึกและพลังเจตจำนง ซึ่งดำรงอยู่ในตัวเด็ก แต่ละคน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษาแบบ วอลดอร์ฟ มุ่งหวังจะพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ ซึ่งมีความคิดแยกคาย สดใส มีพลัง และสร้างสรรค์ มีความรู้สึกในใจเปี่ยมล้นไปด้วยความ เมตตา กล้าหาญ ศรัทธาต่อชีวิต มีจิตใจใฝ่รู้ มีพลังเจตจำนงแน่วแน่ สามารถบรรลุภารกิจ แห่งชีวิตที่ตนเองเป็นผู้เลือกสรร สำหรับโรงเรียนวอลดอร์ฟแล้วความสำเร็จของ

การศึกษาไม่อาจวัดได้เพียงจากการดูว่านักเรียนรู้และทำอะไรได้บ้าง การศึกษาแบบ
 วอลดอร์ฟ มุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมาไม่ใช่
 มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปให้เด็กเพื่อการผลิตซ้ำ โดยนัยนี้จึงเอื้ออำนวย
 ให้อนุชนทั้งหลายค้นพบพลัง ความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาซึ่ง
 คุณภาพสูงสุดของตัวเขาเอง การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ ให้ความสำคัญกับวัยเด็ก ด้วยเห็น
 ว่าวัยเด็กเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องก้าวผ่านและควรจะได้
 ได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

กระบวนการเรียนรู้ในวัยเด็กเป็นสิ่งที่แตกต่างจากผู้ใหญ่

เพราะเด็กมีทักษะและมีวิธีการมองโลกที่ต่างออกไป หากเราละเลยสิ่งที่สำคัญของสิ่งนี้
 แล้วแทนที่ด้วยการใช้ทักษะแบบผู้ใหญ่อันเป็นทักษะที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทางเชาว์
 ปัญญาที่จะส่งผลเสียต่อความสามารถในการพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้
 ในขณะที่กายของเด็กแรกเกิดยังต้องพัฒนาอีกมาก ธรรมชาติกลับให้สมองซึ่งค่อนข้าง
 สมบูรณ์แก่มนุษย์มาตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองขึ้นมาผ่าน
 ประสบการณ์ทางกายใจและสำนึก ถ้าหากการเรียนรู้โดยผ่านการมีประสบการณ์ทาง
 กายใจ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง ถูกละเลยไป จนเหลือแต่การเรียนรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญา
 ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในเชิงประสบการณ์ทางอ้อม เด็กก็จะขาดความเข้าใจที่แท้จริงต่อสิ่งต่างๆ
 ทำให้การพัฒนาจิตสำนึกเป็นไปอย่างไม่ถ่องแท้ ขณะเดียวกันยังสามารถส่งผลเสีย
 ต่อพัฒนาการทางกายและใจอีกด้วย กระบวนการพัฒนาของกาย ใจ และจิตวิญญาณ
 ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอพร้อมๆ กัน ในช่วงวัยแรกของชีวิต (0 - 7 ปี)
 จุดเด่นอยู่ที่การเติบโตทางกาย ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก มีการแปรเปลี่ยนในทาง
 โครงสร้าง รูปทรง อันนำไปสู่กายภาพที่เป็นแบบผู้ใหญ่และมีวุฒิภาวะในที่สุด ในช่วงวัยนี้
 จะเป็นช่วงวัยที่โดดเด่นในการพัฒนาพลังเจตจำนง แต่ในทางใจและจิตสำนึกกลับยังไม่มี
 ความเด่นชัดเท่า กล่าวคือ อารมณ์ความรู้สึกของเด็กยังไม่ได้มีความละเอียดอ่อน
 เท่าผู้ใหญ่ เด็กยังไม่สามารถแยกโลกภายในใจกับโลกภายนอกได้อย่างแท้จริง แต่จะ
 กลับไปกลับมาระหว่างสองโลกนี้ จนเมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยที่สอง คือช่วงวัยประมาณ 7 - 14 ปี
 แล้วนั้นแหละ ที่ระดับพัฒนาการทางด้านอารมณ์ความรู้สึกจะแสดงออกมาอย่างเด่นชัด
 ด้วยเหตุนี้การกระทำใดๆ อันแสดงถึงคุณลักษณะที่ดั่งงามในเชิงสำนึกของเด็กวัย 7 ขวบ
 ปีแรกของชีวิต ส่วนใหญ่มักจะเกิดจากความเคยชิน อันเป็นการปฏิบัติซ้ำๆ มากกว่าที่จะ
 เกิดจากการพิจารณาวิเคราะห์แยกแยะ จนเกิดความกระจ่างแจ้งในเชิงปัญญา

เนื่องจากในช่วง 7 ปีแรกในชีวิต เป็นวัยของการพัฒนาพลังเจตจำนงเป็นหลัก โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาพลังเจตจำนงของตนตามวัย แนวทางในการจัดการเรียนการสอนจึงคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังนี้คือ

1. แบบแผนจังหวะชีวิตของเด็กและห้องเรียน ต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยธรรมชาติแล้ว เด็กต้องการความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตน สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นเป็นประจำและสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กสามารถคาดการณ์ได้และเกิดความมั่นคงในจิตใจ การดำเนินชีวิตที่ไร้ระบบระเบียบแบบแผน จะทำให้เด็กเกิดความงุนงงสับสน ไม่สามารถคาดคะเนอนาคตได้ เกิดความไม่มั่นคงภายในใจตน ยิ่งไปกว่านั้นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่สม่ำเสมอจะทำให้เป็นเรื่องง่ายสำหรับเด็กที่จะดำเนินภารกิจซึ่งกระทำอยู่ทุกวันให้เสร็จสิ้น เป็นการช่วยเสริมให้เด็กพัฒนาพลังเจตจำนงขึ้นมาอย่างเป็นธรรมชาติ โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟแต่ละห้อง แต่ละแห่ง หรือแม้กระทั่งแต่ละปี จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไป ตามที่ครูผู้สอนจะเห็นเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ในแต่ละปีครูผู้สอนก็จะพิจารณากำหนดแบบแผนกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ขึ้นมา ซึ่งแบบแผนนี้จะมีความสม่ำเสมอแน่นอนไปจนตลอดปี อาจจะมีการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้บ้างตามสถานการณ์โดยหลักแล้ว ครูก็จะพยายามรักษาความคงเส้นคงวานี้ไว้ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีแบบแผนแน่นอน จะทำให้เด็กเกิดความมั่นคงภายใน เนื่องจากสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่ากิจกรรมในลำดับต่อไปคืออะไร อีกประการหนึ่งความสม่ำเสมอมั่นคงถาวร ก็จัดเป็นแบบฝึกหัดหนึ่งในการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก การจัดกิจกรรมจึงต้องมีทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกวันตลอดทั้งปี และกิจกรรมที่หมุนเวียนกันไปแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์ นอกจากนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ ยังต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมกลุ่มกับกิจกรรมอิสระเฉพาะตน และกิจกรรม ที่ต้องการสมาธิกับกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหวด้วย เนื่องจากแบบแผนจังหวะที่สม่ำเสมอดังกล่าว จะช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้นานขึ้น เป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงอีกส่วนหนึ่งด้วย

2. การทบทวนหรือทำกิจกรรมซ้ำ เด็กจะมีความต้องการกระทำในสิ่งเดิมซ้ำๆ กันหลายครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อโลกรอบตัว ยิ่งไปกว่านั้น การทำซ้ำยังเป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก ให้มีความแน่วแน่มากขึ้น

เมื่อเด็กได้ทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ ก็จะเกิดความรู้สึกว่าตนสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้เอง และจัดการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะพัฒนามาเป็นความมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเองต่อไปในอนาคต ภายหลังจากที่เด็กทำซ้ำ จนเกิดความชำนาญแล้ว เด็กก็จะหันไปหาสิ่งใหม่เพื่อเรียนรู้โลกต่อไป การขัดขวางไม่ให้เด็กทำซ้ำ อาจทำให้เด็ก หงุดหงิด เกิดความรู้สึกล้มเหลวขณะเดียวกันการพยายามใช้สิ่งของต่างๆ มาล่อใจเด็ก อย่างไม่หยุดหย่อน ก็จะทำให้เด็กขาดสมาธิไม่มีความจดจ่อในสิ่งที่ตนทำ ขาดความพยายามที่จะทำงานเบื้องหน้าของตนให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้กิจกรรมพื้นฐาน ในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจึงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ขณะที่กิจกรรมหลัก ก็จะเป็นแบบเดียวกันติดต่อกันไปตลอดทั้งปี โดยที่เนื้อหาของกิจกรรมแต่ละอย่างก็ จะมีการทวนซ้ำติดต่อกันถึงสามสัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสซึมซับ ทำความเข้าใจ อย่างถ่องแท้ต่อสิ่งต่างๆ ที่เรียนพร้อมกันนั้น ยังเป็นการพัฒนาสมาธิ วิริยภาพ และพลัง เจตจำนงของเด็กอีกด้วย

3. ความรู้สึกเกรงขามต่อความดีงาม ก่อให้เกิดความสงบ ในใจเด็ก บรรยากาศในห้องและการปฏิบัติของครู ควรสะท้อนให้เห็นถึงทัศนะของครูที่รัก เคารพ และศรัทธาต่อชีวิต ธรรมชาติและโลกรอบตัว ซึ่งมอบชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ มนุษย์การที่ครูปฏิบัติต่อทุกสิ่งด้วยความเคารพอ่อนน้อมในใจตน จะนำพาเด็กให้กลายเป็น ผู้ที่มีสำนึกรู้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ขณะเดียวกัน ความครั้นคร้ามน่าเลื่อมใสศรัทธาก็ เป็นสิ่งซึ่งก่อให้เกิดความอัศจรรย์ใจ อยากรู้เห็น และใคร่กระทำตามขึ้นมาในตัวเด็ก ซึ่งทำ ให้เด็กเห็นคุณค่าของชีวิตและการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย

ในแต่ละวันโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจะจัดให้มีกิจกรรมที่เรียกว่า กิจกรรมพื้นฐานและกิจกรรมหลัก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะต้องมีทั้งกิจกรรมกลุ่มและ กิจกรรมอิสระเฉพาะตน พร้อมกันนั้นยังจะต้องมีทั้งกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิหรือต้องการ ความสงบ และกิจกรรมที่ต้องใช้การเคลื่อนไหว ซึ่งให้ความสนุกสนานรื่นเริง การจัด กิจกรรมหลักและกิจกรรมพื้นฐานจะคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมกลุ่ม กับกิจกรรมอิสระ และความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ต้องการความสงบกับกิจกรรมที่สร้าง ความสนุกสนาน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาที่สมดุลในทุกด้าน การจัดการเรียนการสอน แบบวอลดอร์ฟ ได้นำมาปรับใช้ในบริบทสังคมไทยที่โรงเรียนวอลดอร์ฟปัญญุทัย เมื่อปี พ.ศ. 2539 (พร พันธุ์โอสถ, 2543, หน้า 4 – 9)

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแนวคิด

ของวอลดอร์ฟนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้โดยผ่านการลงมือกระทำ เพื่อเป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก การได้ลงมือกระทำการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่ความเคยชินในการปฏิบัติ ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กในช่วงวัยนี้ จึงต้องเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี เพราะจะส่งเสริมให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ที่ตั้งใจ อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่ตั้งใจในบั้นปลายได้ ในทางตรงกันข้ามหากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่เอื้อให้เด็กได้มีโอกาสกระทำสิ่งต่างๆ ที่ดีพลังเจตจำนงของเด็กก็จะไม่ได้รับการพัฒนาเมื่อเด็กเติบโตใหญ่ขึ้นมาแล้ว แม้ว่าจะมีความเข้าใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี แต่ในทางปฏิบัติก็จะเป็นไปได้ยาก หรือต้องใช้ความพยายามค่อนข้างมาก เนื่องจากขาดการปฏิบัติจนเป็นนิสัย

4. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิดของไฮสโคป

หลักการที่สำคัญของไฮสโคปในระดับปฐมวัย คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำซึ่งถือว่า เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ได้แก่

4.1 การเลือกและตัดสินใจ เด็กจะเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกวัสดุอุปกรณ์และตัดสินใจว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นอย่างไร การที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการเลือกและการตัดสินใจ ต้องจัดให้เด็กมีอิสระที่จะเลือกได้ตลอดทั้งวัน ขณะที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันไม่ใช่เฉพาะในช่วงเวลาเล่นเสรีเท่านั้น

4.2 สื่อในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ จะมีเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายเพียงพอ และเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก เด็กต้องมีโอกาสและมีเวลาเพียงพอที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระ เมื่อเด็กใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เด็กจะมีโอกาสเชื่อมโยงการกระทำต่างๆ การเรียนรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ และมีโอกาสในการแก้ปัญหามากขึ้นด้วย

4.3 การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 การให้เด็กได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุ

โดยตรงทำให้เด็กรู้จักวัตถุหลังจากที่เด็กคุ้นเคยกับวัตถุแล้ว เด็กจะนำวัตถุต่างๆ มาเกี่ยวข้องกัน และเรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์เหล่านี้ด้วยตนเอง

4.4 ภาษาจากเด็ก สิ่งที่ได้กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กมักจะเล่าว่า ตนกำลังทำอะไรหรือทำอะไรไปแล้วในแต่ละวัน เมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้วิธีการพูดที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ได้พัฒนาการคิดควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

4.5 การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ในห้องเรียนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ต้องสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก สังเกตและค้นหาความตั้งใจ ความสนใจของเด็ก ผู้ใหญ่ควรรับฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กคิดและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กจะเผชิญกับประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ ประสบการณ์สำคัญเป็นกุญแจที่จำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก เป็นเสมือนกรอบความคิดที่จะทำให้ความเข้าใจการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เราสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า ประสบการณ์สำคัญเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่เด็กจะต้องหาให้ได้ โดยการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ คน แนวคิด และเหตุการณ์สำคัญต่างๆ อย่างหลากหลาย ประสบการณ์สำคัญเป็นกรอบความคิดให้กับผู้ใหญ่ในการเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก สามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม ประสบการณ์สำคัญในโปรแกรมไฮสโคป ประกอบด้วย การนำเสนออย่างสร้างสรรค์ ภาษาและการรู้หนังสือ การริเริ่มและความสัมพันธ์ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนก การเรียงลำดับ จำนวน พื้นที่และเวลา

การวางแผนกิจกรรมประจำวัน ของไฮสโคป มีความสม่ำเสมอ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งทำให้เด็กสามารถคาดได้ว่า ช่วงเวลาต่อไปเป็นกิจกรรมใดและทำให้เด็กสามารถจัดการควบคุมได้ว่าต้องทำอะไรในกิจกรรมแต่ละช่วงด้วยตนเอง กิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กของไฮสโคป รวมถึงกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังนี้

1. กระบวนการวางแผนการวางแผน คือ กระบวนการคิดของเด็กเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะกำหนดการกระทำที่คาดหวัง การวางแผนของเด็ก ขึ้นอยู่กับอายุ ความสามารถทางการสื่อสารและการใช้ภาษา เด็กอาจวางแผนโดยการกระทำท่าทางหรือ

คำพูด การวางแผนมีความสำคัญเนื่องจากการสนับสนุนความคิด การเลือกและการตัดสินใจของเด็ก ที่ชัดเจน ส่งเสริมความรู้สึก เชื่อมมั่นในตนเองของเด็กและความรู้สึกในการควบคุมตนเอง ทำให้เด็กมีความสนใจในการเล่นที่ได้วางแผนไว้ ส่งเสริมพัฒนาการเล่นที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นในช่วงการวางแผน เด็กจะได้พัฒนาความสามารถในการสื่อถึงความตั้งใจ การวางแผนของเด็กอาจมีทั้ง แผนงานที่ไม่ชัดเจน คือเด็กสามารถบอกได้เพียงว่าจะเลือกมุมใดแต่ยังไม่มีความมั่นใจว่าต้องการทำอะไร แผนงานที่เป็นกิจวัตรคือ เด็กบอกได้ว่า จะเลือกเล่นมุมใด และมีภาพในใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับประสบการณ์หรือควรใช้วัสดุอุปกรณ์ในแต่ละมุมอย่างไร แผนงานที่มีความละเอียดชัดเจน คือเด็กสามารถวางแผนงานที่มีความซับซ้อน ซึ่งจะกล่าวถึงกิจกรรม กระบวนการ หรือ วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเป้าหมายหรือผลผลิต เด็กจะได้วางแผนที่หลากหลายตลอดเวลา ได้สร้างแผนงานจริงๆ ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่ทำงาน ครูสามารถสนับสนุนการวางแผนของเด็กได้โดยการสังเกตลักษณะแผนงานของเด็กแต่ละคน วางแผนกับเด็กอย่างใกล้ชิด จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และประสบการณ์ที่ช่วยทำให้เด็กมีความสนใจในการวางแผน สนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับแผนงานของเด็ก ทั้งนี้วิธีที่เด็กใช้วางแผนอาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. ปฏิบัติการทำงานเป็นช่วงเวลาที่เด็กได้ลงมือกระทำ

เล่น และแก้ปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตั้งอกตั้งใจและได้เรียนรู้ตามประสบการณ์สำคัญ ช่วงเวลาการทำงานเป็นช่วงที่เด็กได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ค้นพบความคิดใหม่ๆ เป็นช่วงที่เด็กต้องเลือกและตัดสินใจใช้วัสดุอุปกรณ์ บริเวณและขั้นตอนในการเล่น ซึ่งทำให้เด็กเป็นทำงานอย่างจริงจัง เด็กได้เล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย การเล่นเป็นการพัฒนา และเป็น การเรียนรู้ของเด็ก การเล่นของเด็กคือความต้องการที่จะสำรวจ ทดลอง ประดิษฐ์ สร้างสรรค์และเลียนแบบ ดังนั้น เมื่อเด็กได้วางแผนกิจกรรมจึงมีลักษณะทั้งการทำงานที่จริงจังและการเล่นที่มีความสนุกสนานและสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติ ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่เด็กได้มีส่วนร่วมในสังคมจากการวางแผน เล่นเป็นคู่หรือกลุ่ม หรือทำงานคนเดียว แต่ตระหนักถึงผู้อื่น และได้แก้ปัญหาจากการทำงานที่เด็กจะพบว่า มีสิ่งที่เป็นไปตามที่เขาคาดหวังและปัญหา เขาจะค้นพบความรู้ใหม่ที่ทำให้เข้าใจความจริงเกี่ยวกับลักษณะกายภาพและสังคม การลงมือกระทำ จากสิ่งที่เด็กริเริ่ม และประสบการณ์ตรง ทำให้เด็กได้สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูสังเกต เรียนรู้และสนับสนุนการเล่นของเด็ก ในช่วงการทำงาน ครูสามารถค้นพบได้ว่าเด็กแต่ละคนมีวิธีการคิด และใช้เหตุผลอย่างไร มักจะเล่นกับใครเสมอๆ เด็กได้ใช้ความรู้ทุกอย่างในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางให้ครู

มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กตลอดวัน สิ่งที่เด็กปฏิบัติ ในช่วงเวลาของการทำงาน คือ การทำตามแผนงาน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และทำให้แผนงานสมบูรณ์ เด็กได้เล่นในบริบททางสังคมที่มีความหลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งการเล่นแบบสำรวจสร้างสรรค์ บทบาทสมมติ และเกมส์ เด็กได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนและครูอย่างเป็นธรรมชาติ ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงเวลาของการทำงานได้ โดยการสังเกตลักษณะการทำงานของเด็กแต่ละคน จัดเตรียมบริเวณการทำงาน ค้นหาสิ่งที่เด็กกำลังทำ ได้แก่ สถานภาพของการเล่น (เริ่มกำลังทำ เปลี่ยนแปลงหรือเสร็จสมบูรณ์ตามแผนงาน) บริบททางสังคม (เล่นคนเดียว เป็นคู่ กลุ่ม) รูปแบบการเล่น (สำรวจ สร้างสรรค์ บทบาทสมมติ เกมส์) และประสบการณ์สำคัญ ครูสังเกตเด็กเพื่ออำนวยความสะดวก มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กสนทนาและส่งเสริมการแก้ปัญหาของเด็ก พิจารณาปฏิสัมพันธ์จากสิ่งที่เกิดขึ้น บันทึกการสังเกตเด็ก

3. การทบทวนช่วงของการทบทวนเป็นช่วงที่เด็กได้สะท้อนพูดคุย และนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ ในช่วงการทำงาน ในกระบวนการวางแผนเด็กได้ตั้งเป้าหมายและคาดเดาการกระทำล่วงหน้า ในกระบวนการทบทวน เด็กได้ทำความเข้าใจโดยการใช้ภาษา การอภิปราย และการวิเคราะห์เชื่อมโยงสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการกระทำและประสบการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจและตีความสิ่งที่ได้ปฏิบัติได้ตระหนักถึงความเกี่ยวเนื่องจากการวางแผน การกระทำ และผลที่ได้รับได้พูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง เป็นโอกาสดีที่เด็กจะได้ฝึกการเล่าเรื่อง การบรรยาย เด็กจะได้ฝึกความสามารถในการแสดงให้ผู้อื่นเห็น และเข้าใจประสบการณ์ของตน ได้ตระหนักถึงสิ่งที่ในอดีต การทบทวนทำให้เด็กสะท้อนกลับไปยังเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ การกระทำซึ่งได้สำรวจหรือการปรับปรุงแผนงานที่วางไว้และผลผลิตที่ได้รับในปัจจุบัน ทำให้เขาได้พิจารณาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นตัวชี้นำปัจจุบันและอนาคต นับเป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ในชีวิต ครูสามารถส่งเสริมเด็กในช่วงของการทบทวน โดยการสังเกตการณ์ทบทวนของเด็กแต่ละคน ทบทวนกับเด็กในบรรยากาศที่สงบ อบอุ่น เช่น ทบทวนในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ครูควรช่วยกระตุ้นการระลึกประสบการณ์ของเด็ก จัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือประสบการณ์ที่ทำให้เด็กสนใจ เช่น การเยี่ยมชมตามมุมที่เด็กสร้างไว้ใช้เกมส์ เช่น แก้อัปเดตรี โดยให้เด็กที่ได้นั่งได้ทบทวนก่อนเป็นต้น ใช้เพื่อนร่วมงานหรืออุปกรณ์ร่วมด้วย หรืออาจใช้สัญลักษณ์ เช่น ละครใบ้ แผนภูมิการวาดรูป เป็นต้น ครูควรสนทนากับเด็กเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานของเด็ก โดยไม่เร่งรีบเชิญชวนให้เด็กพูดคุย เช่น ให้เด็กเสนอความคิดเห็น

ถามคำถามปลายเปิด ฟังเด็กอย่างตั้งใจ ครูสามารถเสนอความคิดเห็นเพื่อให้การทบทวนดำเนินต่อไป ได้ใช้คำถามอย่างรอบคอบสนับสนุนการบรรยายร่วมกันและมุมมองที่ขัดแย้งกัน ครูบันทึกความเชื่อมโยงระหว่างการทบทวนและการวางแผนของเด็ก ทั้งนี้ วิธีที่เด็กใช้ทบทวนอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป

กล่าวสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแนวคิดของ ไอโซโดป เน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ผ่านการเล่นที่หลากหลาย ด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและการแก้ปัญหา การเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยแนวคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนว่า การศึกษาจะสามารถนำพาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกันได้ จำเป็นต้องมีแนวคิดความเชื่อหรือปรัชญาเป็นเครื่องกำหนดความมุ่งหมาย ตลอดจนการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

ปรัชญา หรือความมุ่งหมายในระดับชาติจะสูงส่งเพียงใด หากครูไม่สามารถปฏิบัติให้สอดคล้องในการสอนของตนแล้ว ปรัชญาและความมุ่งหมายนั้นก็ไร้ผล ดังนั้นปรัชญาจึงมีความสำคัญต่อการเป็นครูด้วย ครูปฐมวัยควรศึกษาปรัชญา หรือแนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการจัดการปฐมวัยศึกษาไว้เป็นแนวทางในการสอน แนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(2546, หน้า 71 - 80)

ความสนใจในเรื่อง การศึกษาปฐมวัย เป็นเรื่องที่มีผู้ให้ความสนใจมาตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในช่วงระยะเวลา 300 ปีมานี้ ความคิดในเรื่องการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนได้เริ่มมีขึ้น โดยมีบุคคลที่มีความคิดริเริ่มในประเทศต่างๆ ได้วางรากฐานของการจัดการศึกษาในระดับนี้ โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็ก และการเจริญเติบโตของเด็ก บุคคลเหล่านี้ได้มองเห็นปัญหาของการอบรมเลี้ยงดู และการเรียนรู้ของเด็กอาศัยความเข้าใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กเป็นปัจจัยสำคัญ บุคคลที่ควรกล่าวถึงในวงการการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน รุ่นแรกๆ ได้แก่ โคเมนีอุสรูสโซ เพรอบเอลเปสตาลออสซี และดิวอี้ ผู้ริเริ่มที่กล่าวนี้ ได้วางแนวคิดทางด้านการเรียนรู้ของเด็ก ตั้งแต่แรกเกิด การให้ความรู้แก่มารดาในระยะตั้งครรภ์ การจัดกิจกรรมและบทเรียนง่ายๆ เช่น การให้เด็กรู้จักสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พืช สัตว์ ร่างกาย เป็นต้น การเรียนรู้ของเด็กในระยะ

นี่จะต้องไม่ให้เป็นไปในลักษณะของการบีบบังคับ ซึ่งเป็นการทำลายธรรมชาติของเด็ก การจัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย การให้เด็กมีโอกาสเล่น และสำรวจสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีประสบการณ์ตรง การให้ความรักและเอาใจใส่ต่อเด็กแนวความคิดของ เฟรเดอริค (Froebel) กับ มอนเตสซอรี (Montessori) จะคล้ายคลึงกันมากโดยมีการเน้นในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนปฐมวัยให้เป็นธรรมชาติที่สุด โดยเฟรเดอริคจะเน้นเรื่องกิจกรรมของเด็ก ส่วนมอนเตสซอรี มีแนวความคิดให้เสรีภาพแก่เด็ก เพื่อแสวงหาความรู้โดยปล่อยให้เด็กมีประสบการณ์ทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองและด้วยความสมัครใจโดยครูจะเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ

รูโซ เชื่อว่าผู้ที่แม่เท่านั้นที่จะเป็นผู้ดูแลเด็กได้ดีที่สุด และหัวใจทางการศึกษา คือ ชีวิตในครอบครัว การเรียนรู้จากธรรมชาติต่างๆ โดยได้เน้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมทางร่างกาย ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต และวัยต่อมา 5 - 12 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะเรียนรู้ทุกสิ่งจากประสบการณ์และการสำรวจค้นคว้าสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว ต่อมา เปสตาลอซซี ได้เอาความคิดของรูโซ มาปรับปรุงและได้เน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสนใจ ความต้องการ และอัตราในการเรียนรู้ ซึ่งเขาเป็นผู้ริเริ่มความคิดในเรื่องความพร้อมของเด็ก

ดิวี่ ได้เน้นว่า เด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิด การแสดงออก การศึกษาจะต้องถือเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง จะไม่เน้นให้เด็กเป็นฝ่ายรับโดยให้ครูเป็นผู้สอนอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่าแนวความคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ล้วนมีคุณค่าในการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน สิ่งที่มีมุ่งหมายมีความสอดคล้องกันในหลักการที่จะสนองความต้องการของเด็กในวัยนี้เน้นการให้อิสระเด็กได้แสดงออกตามธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวคิดของดิวี่ จะเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งแนวคิดของ รูโซ ที่ถือว่าเด็กคือผ้าขาวที่บริสุทธิ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่แต่มีสีต่างๆ ให้สวยงาม การกระทำของเด็กถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกโดยธรรมชาติ การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3 - 5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคมและสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมนิยมความเชื่อทางศาสนา สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมโดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 23)

ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงตัวเด็กแต่ละคนซึ่งมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรให้มีกิจกรรมหลายประเภทให้เหมาะสมกับวัย ตรงตามความสามารถและความต้องการของเด็ก และจัดให้มีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กได้ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ควรเปิดโอกาส ให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมด้วย ตนเองกิจกรรมที่จัดมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่เคลื่อนไหวและสงบ ที่เด็กริเริ่มและครุริเริ่ม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัยมีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็กควรเน้นสื่อของจริงได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเองมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัยพุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็ก
ปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม
และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมี
คุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน
และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็ก ที่อายุตั้งแต่แรกเกิด
ถึง 5 ขวบนั้น เป็นหลักการที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เพื่อโอกาสในการ
พัฒนาเด็กทุกด้าน ตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการอย่างสมดุลเต็มตามศักยภาพหลักการ
จัดการศึกษาปฐมวัย ยังเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา ครอบคลุมเด็ก
ทุกประเภท ทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง
ของแต่ละบุคคล และเน้นเด็กเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาปฐมวัยจัดหลักการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม
วัฒนธรรม ตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้
ต่างๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่น
ซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก
โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่างๆ ในการเรียนรู้
ที่สามารถดำรงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการ
ประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ต้องจัดให้สอดคล้องกับวิถี
ชีวิต สังคม วัฒนธรรม ตามความเป็นอยู่ของเด็ก โดยจัดการประสบการณ์ต่างๆ ผ่านการ
เล่น และเห็นการพัฒนาเด็ก ให้ครบทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้
อย่างเป็นธรรมชาติและสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ

2. คุณลักษณะตามวัยและมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

2.1 คุณลักษณะตามวัย กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 10 – 14)

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ พัฒนาการแต่ละวันอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ หรือช่วยเหลือเด็กได้ทันเวลาที่ ในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไข โดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการการเต็มตามศักยภาพ คุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย

คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

เด็กที่มีอายุ 3 – 5 ปี จะมีพัฒนาการด้านร่างกายตามวัย เช่น กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว เดินขึ้นบันไดสลับท้ำได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึกชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม กลัวการพลัดพราวจากผู้เลี้ยงดู ใกล้ชิดน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมุติได้ รู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญาสำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องด้วย/ ประโยคสั้นๆ ได้สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม อะไร สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆ อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

เด็กที่มีอายุ 4 ปี พัฒนาการด้านร่างกายตามวัย เช่น กระโดด

ขาเดียวอยู่กับที่ได้อรับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้น ลงบันไดสลั้บเท้าได้ เขียนรูป
สี่เหลี่ยมตามแบบต่างๆ ได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ กระดาษประเแงไม่ชอบอยู่เฉย

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจตามวัย เช่น แสดงออกบาง
อารมณ์เหมาะสมกับบางสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเอง
และผู้อื่นชอบทำทหายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

พัฒนาการด้านสังคมตามวัย เช่น แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้อง
ส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน – หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของ
เล่นเข้าที่ได้อ

พัฒนาการด้านสติปัญญาตามวัย เช่น จำแนกสิ่งต่างๆ
ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหา
ด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง/
สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถาม ทำไม

เด็กที่มีอายุ 5 ปี พัฒนาการด้านร่างกายตามวัย เช่น กระโดด
ขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้อรับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
เดินขึ้น ลงบันไดสลั้บเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษ
ตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
ยึดตัว คล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับ
สถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ยึดตนเอง
เป็นศูนย์กลางน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ทำความเคารพ รู้จัก
ขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

พัฒนาการด้านสติปัญญาบอกความแตกต่างของ กลิ่น สี เสียง
รส รูปร่าง จำแนกจัดหมวดหมู่ สิ่งของได้ บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบเล่าเป็นเรื่องราวได้ สร้างผลงานตาม/
ความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ รู้จักใช้คำถาม ทำไม อย่างไร
เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20

2.2 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 10 – 14) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อใหญ่และ กล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย ช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิด และแก้ปัญหา ได้เหมาะสมตามวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมี ทักษะในการแสวงหาความรู้

สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการ ที่เหมาะสมตามวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเมื่อเด็กจบการศึกษาในระดับปฐมวัย เด็กจะต้อง บรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึง คุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย เพื่อให้ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมพัฒนาการของเด็ก ครบทุกด้าน

3. การวัดประสพการณ์และกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 การวัดประสพการณ์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 10 – 14) การวัดประสพการณ์ให้เด็กโดยบูรณาการผ่านการเล่น เป็นการ บูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระ และทักษะกระบวนการผ่านการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสพการณ์ตรง เรียนรู้จากการลงมือกระทำ และเกิดพัฒนาการ ทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็น ที่จะต้องวัดประสพการณ์ที่เหมาะสมให้เด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการอย่างเต็ม คักยภาพของเด็กแต่ละคนจึงควรยึดหลักการดังนี้

3.1.1 คำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน

จึงควรมีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัยตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

3.1.2 มีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3.1.3 มีทั้งกิจกรรมสงบและกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว

3.1.4 ระยะเวลาจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

3.1.5 เน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นและผู้ใหญ่

การจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เพื่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ รู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

1.1 กิจกรรม ได้แก่ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจอง และเคลื่อนไหวตามบทเพลง คำกลอน คำคล้องจอง เคลื่อนไหวพื้นฐาน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เคลื่อนไหวอยู่กับที่และเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ เล่นเครื่องเล่นดนตรีง่ายๆ ประเภทเคาะ เช่น กรับ รำมะนา กลอง ฯลฯ และเคลื่อนไหวประกอบ การฝึกจังหวะ โดยการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง ให้เด็กเคลื่อนไหวตามความคิดสร้างสรรค์โดยใช้อุปกรณ์ประกอบในการเคลื่อนไหว เช่น ห่วง แถบผ้า ฯลฯ

2. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

2.1 กิจกรรม ได้แก่ การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้น การปลูกฝังให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมการสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกต

และเรียนรู้ตามขั้นตอน การทดลองปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงฝึกการสังเกต การคิด แก้ปัญหา การศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่างๆ รอบตัว การเล่นบทบาทสมมติเป็นการให้เด็กเล่นสมมติตนเอง เป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่อง การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา และจังหวะ

3. กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การวาด ภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์

3.1 กิจกรรม ได้แก่ จัดโต๊ะและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม โดยให้เด็กรับผิดชอบช่วยจัดอุปกรณ์ สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่น แจ่มใส ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจของตน สร้างข้อตกลงในการเปลี่ยนหมุนเวียนทำกิจกรรม แนะนำอุปกรณ์วิธีใช้และคอยดูแลให้คำปรึกษาในการทำกิจกรรม เมื่อทำงานเสร็จต้องให้เด็กเก็บวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ และนำเสนอผลงานของตน

4. กิจกรรมเสรี

กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอิสระตามศูนย์การเรียนที่จัดไว้ในศูนย์เด็กเล็ก เช่น ศูนย์บล็อก ศูนย์หนังสือ ศูนย์ร้านค้า ศูนย์บ้าน เป็นต้น ศูนย์ต่างๆ เหล่านี้มีโอกาสเด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรี ตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย

4.1 กิจกรรม ได้แก่ แนะนำศูนย์เรียนใหม่ให้เด็กรู้จัก และเสนอแนะวิธีใช้เครื่องมือเครื่องเล่นบางชนิด เช่น แว่น ขยาย เครื่องชั่ง ฯลฯ สร้างข้อตกลงในการเล่นร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กคิดวางแผนตัดสินใจ เลือกเล่นอย่างอิสระ โดยมีครูคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นพร้อมทั้งให้คำชี้แนะและช่วยเหลือเด็กในการเล่น

5. กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้อง เพื่อออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจ

และความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านจำลอง การเล่นในศูนย์ช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา และการเล่นเกมการละเล่น

5.1 กิจกรรม ได้แก่ เด็กและครูร่วมสร้างข้อตกลงกติกาในการเล่น จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่นให้พร้อม การสาธิตการเล่นเครื่องเล่นสนาม บางชนิด ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจ ขณะเล่นครูต้องคอยดูแลความปลอดภัย และสังเกตพฤติกรรมการเล่น เมื่อหมดเวลาให้เด็กช่วยเก็บของเข้าที่และทำความสะอาดร่างกาย

6. กิจกรรมเกมการศึกษา

กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ สามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความดีรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ฯลฯ

6.1 กิจกรรม ได้แก่ ในกรณีที่เล่นเกมใหญ่ ครูควรแนะนำ สาธิต อธิบายวิธีการเล่นเกมให้เด็กทราบ ให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเป็นกลุ่ม หรือ ระบายบุคคลตามความเหมาะสมขณะเด็กเล่น ครูมีหน้าที่เพียงผู้แนะนำเมื่อเล่นเกมแต่ละชุด เสร็จแล้ว ควรฝึกให้เด็กเก็บให้เรียบร้อย

สรุปได้ว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักปฐมวัยนั้น จะไม่ได้จัดเป็นรายวิชาแต่จะจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ซึ่งมีทั้งหมด 6 กิจกรรม เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดการพัฒนาการ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยกิจกรรมจะต้องมีความหลากหลาย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กที่มีความแตกต่างกัน ซึ่ง ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในจิตวิทยาและพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี จึงจะสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การจัดกิจกรรมประจำวัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 53 – 56) กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี สามารถนำมาจัดกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอน และเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.2.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน กำหนดระยะเวลาในการจัด

กิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น เด็กวัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้น ประมาณ 8 นาที เด็กวัย 4 ปี มีความสนใจอยู่ประมาณ 12 นาที เด็กวัย 5 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคลกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3.2.2 ขอบข่ายของภารกิจกรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาสังคมนิสัย การพัฒนาการคิด การพัฒนาภาษา การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3.2.3 รูปแบบการจัดกิจกรรมประจำวันการจัดตารางกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน และสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ตัวอย่าง ตารางกิจกรรม

ตาราง 1 การจัดกิจกรรมประจำวัน

ตัวอย่างแบบที่ 1	ตัวอย่างแบบที่ 2
08.00 – 08.30 รับเด็ก	08.30 – 09.00 รับเด็กเคารพธงชาติ สวดมนต์
08.30 – 08.45 เคารพธงชาติ สวดมนต์	09.00 – 09.30 กิจกรรมดนตรีและจังหวะ
08.45 – 09.00 ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ	09.30 – 10.30 กิจกรรมเสรี
09.00 – 09.20 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	10.30 – 10.40 พัก (รับประทานอาหารว่างเช้า)
09.20 – 10.20 กิจกรรมสร้างสรรค์เสรี/	10.40 – 11.20 กิจกรรมกลางแจ้ง

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวอย่างแบบที่ 1	ตัวอย่างแบบที่ 2
10.20 – 10.30 พัก (ของว่างเช้า)	11.20 – 11.30 พัก (ล้างมือล้างเท้า)
10.30 – 10.45 กิจกรรมเสริม ประสบการณ์	11.30 – 11.50 กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45 – 11.30 กิจกรรมกลางแจ้ง	11.50 – 13.00 พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
11.30 – 12.00 พัก (รับประทานอาหาร (กลางวัน	13.00 – 15.00 นอนพักผ่อน
12.00 – 14.00 นอนพักผ่อน	15.00 – 15.10 เก็บที่นอนล้างหน้า
14.00 – 14.20 เก็บที่นอน ล้างหน้า	15.10 – 15.30 พัก (รับประทานอาหารว่างบ่าย)

ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 56)

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ และเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ซึ่งชื่อเรียกอาจแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม สามารถส่งเสริมพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็กตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลและขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน และสภาพชุมชน

4. การเขียนแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กรมวิชาการ (2546, หน้า 58 – 60) ได้กล่าวว่า การสอนในระดับปฐมวัยนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1. เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

2. เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การจัดทำแผนประสบการณ์ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้สอนควรจะศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

2.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3 – 5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

2.3 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

2.4 กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกในการจัดประสบการณ์สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย คือ หน่วยการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยตามความสนใจของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูล หลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประกอบทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้ เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 เด็กเป็นผู้กำหนด วิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจ เช่น ขณะที่เดินผ่านแปลงดอกไม้เด็กแสดงความสนใจผีเสื้อที่กำลังเกาะดอกไม้อยู่ และต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ดังนั้น ผู้สอนจึงนำเรื่อง

ผีเสื้อมาเป็นหัวข้อในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด วิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้น ให้เด็กแสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ เช่น ครูอ่านนิทานเกี่ยวกับช้างให้เด็กฟัง และมีการสนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องช้าง ในที่สุดผู้สอนกับเด็กจึงตัดสินใจร่วมกัน กำหนดเรื่อง “ช้าง” เป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้า โดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับ หรือยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ผู้สอนกำหนดเรื่อง “ยุ้ง” ไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่ปรากฏว่าเด็กอยากรู้เรื่อง “ผีเสื้อ” ผู้สอนสามารถยืดหยุ่น เปลี่ยนเรื่องนั้นมาเป็นผีเสื้อได้ และนำเรื่อง “ยุ้ง” ไปจัดประสบการณ์ในโอกาสต่อไป การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
2. ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวัน

ของเด็ก

4. ผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปด้วยอย่างผสม

กลมกลืน

5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่นำไปใช้จริง และเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

5.1 นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้น เป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถยืดหยุ่นได้โดยง่าย สะดวกต่อการปรับให้เหมาะสมกับความสนใจ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของเด็ก

5.2 สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก ผู้สอนอาจ

สนทนากับเด็ก เพื่อจะให้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตร เพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหัวเรื่องนั้นๆ

5.3 เขียนแผนการจัดประสบการณ์เมื่อได้ขอขยายสาระที่เด็กต้องการรู้ และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มแล้วผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบ ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดสื่อกิจกรรมและการประเมินผลสำหรับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า และเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยและสถานศึกษาของตนเองได้

สรุปได้ว่า แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง การคิดไว้ล่วงหน้าอย่างมีหลักเกณฑ์ว่าครูจะทราบได้อย่างไรว่า ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ และการวางแผนการสอนจะต้องสัมพันธ์กับวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และถ้าผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประสบการณ์แม้เพียงเล็กน้อยก็จะทำให้แผนการจัดประสบการณ์นั้น หรือการสอนครั้งนั้น มีความหมายต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

5. การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการ ถือเป็นงานหลักและเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ซึ่งมีผู้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

สิริพรรณ ตันศิริตันไพศาล (2545, หน้า 105 อ้างถึงใน พิณวดี

เคนไชยวงศ์, 2554, หน้า 28) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการ คือ การสรุปผลการเรียนของเด็ก แต่ละคนว่าได้ผลดีเพียงใด มีข้อบกพร่องหรือไม่ เพื่อครูจะได้นำไปแก้ไข หรือจัดบทเรียนครั้งต่อไปได้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

สิริมา ภิญาอนันตพงษ์ (2545, หน้า 27 อ้างถึงใน พิณวดี เคนไชยวงศ์, 2554, หน้า 28) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็น การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จะช่วยทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก แล้วมาสรุป

เป็นแนวคิดเพื่อทำความเข้าใจและตัดสินใจจัดประสบการณ์สำหรับเด็กได้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนในแต่ละด้านได้อย่างเหมาะสม

กรมวิชาการ (2546, หน้า 43) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 - 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กโดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน แล้วนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2546, หน้า 1) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย คือ การติดตามและเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคลซึ่งทำให้ทราบว่าเด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา สมวัยหรือไม่และเป็นอย่างไร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550, หน้า 78 - 79) ได้กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวันควรยึดหลัก ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบถ้วนทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมิน ควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึก
5. ประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้านเด็กที่มีพัฒนาการครบทุกด้านตามวัยอย่างสมดุลจะเป็นเด็กที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งรอบตัวได้อย่างราบรื่น มั่นคง และเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ในขั้นที่สูงต่อไป การประเมินและรายงานพัฒนาการเด็กโดยรวมในทุกๆ ด้านย่อมสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมความสามารถของเด็กทุกๆ ส่วนที่ประกอบเป็นตัวเด็ก ได้แก่

5.1 การประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย โครงสร้างสัดส่วน

และขนาดของร่างกายความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ ความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ภาวะสุขภาพโดยรวม

5.2 การประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ พฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ความสามารถในการรับรู้ยอมรับความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง/ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความสามารถในการรับรู้/ยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น

5.3 การประเมินพัฒนาการด้านสังคม ความสามารถในการปรับตัวและสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5.4 การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้สิ่งรอบตัว ความสามารถในการใช้ภาษาและความจำ ความสามารถในการใช้ความคิดและเหตุผล ความสามารถในการใช้ความคิดสร้างสรรค์

พิณวดี เคนไชยวงศ์ (2554, หน้า 29) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย หมายถึง การติดตามและสังเกตพฤติกรรมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็กแต่ละคนว่ามีพัฒนาการอย่างไร เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กต่อไป โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการในเด็กปฐมวัย หมายถึง การติดตามและการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยแต่ละคนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็กแต่ละคนว่ามีพัฒนาการอย่างไร เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพิจารณาและในการปรับปรุงวางแผนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กต่อไป

6. ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ (2546, หน้า 75) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยจะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างละเอียด จึงจะดำเนินการประเมินพัฒนาการได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง

2. วางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินพัฒนาการให้เหมาะสมเพื่อจะได้ผลของพัฒนาการที่ถูกต้องตามต้องการ
3. ดำเนินการประเมินพัฒนาการและบันทึกพัฒนาการไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
4. ประเมินพัฒนาการและสรุปในภาพรวมจากผลการประเมินหลายๆ ครั้งเพื่อความเที่ยงตรงของข้อมูล
5. รายงานผลพัฒนาการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
6. ดำเนินการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการขอความร่วมมือกันพัฒนาเด็ก

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการเด็กให้เพื่อได้ผลพัฒนาการที่ถูกต้อง มีขั้นตอนดำเนินการโดยเริ่ม ตั้งแต่ศึกษาและทำความเข้าใจ วางแผน เก็บรวบรวม จดบันทึก สรุป แปลความหมาย รายงานผลและนำผลที่ได้ไปใช้

7. หลักการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 32 – 33) ระบุว่า การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร

สมปอง สีนวน (2546, หน้า 32 อ้างถึงใน พิณวดี เคนไชยวงศ์, 2554, หน้า 30) กล่าวว่า การประเมินที่ดีควรยึดหลัก ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการและหลักสูตร ต้องสอดคล้องและบูรณาการเข้าด้วยกัน
2. ผลการประเมินพัฒนาการควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็ก เช่น ปรับปรุงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก พัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ฯลฯ
3. ต้องครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านและการเรียนรู้ของเด็กในกิจวัตรประจำวัน
4. ต้องให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครู เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม

พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน เพื่อวางแผนเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อสื่อสารกับผู้ปกครอง

5. สังเกตเด็กในช่วงเวลาปกติหรือสังเกตเป็นบางช่วงเวลา ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นตัวแทนพฤติกรรมของเด็กทั้งหมด
6. ต้องอาศัยกระบวนการที่สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตในชั้นเรียน และกิจกรรมต่างๆ ของเด็กต้องหลีกเลี่ยงการกำหนดให้เด็กอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ หรือเปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นจริงตามธรรมชาติ
7. ต้องอาศัยการแสดงออกที่เป็นจริง ไม่ยากเกินไปและเป็นกิจกรรมปกติ
8. ต้องใช้เครื่องมือและกระบวนการที่หลากหลาย มีการรวบรวม ชิ้นงานที่จำเป็นทั้งหมด และต้องมีการสรุปความก้าวหน้าของเด็กเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล
9. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ และระดับการเรียนรู้ของเด็ก
10. ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กทุกคน
11. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก และต้องไม่ลดความมั่นใจในตัวเด็ก หรือผู้ปกครองหรือลดความสามารถของเด็ก
12. ต้องแสดงจุดแข็งและความก้าวหน้า ทั้งหมดของเด็กมากกว่า จุดอ่อนหรือสิ่งที่เด็กทำไม่ได้
13. ควรเป็นหน้าที่ของคุณ เพราะคุณเป็นผู้ใช้ผลจากการประเมิน
14. เป็นกระบวนการความร่วมมือและมีส่วนร่วม ระหว่างครู ผู้ปกครอง เด็กและโรงเรียนกับชุมชน
15. กระตุ้นให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง
16. มีจุดเน้น เช่น สิ่งที่เด็กทำได้ด้วยตนเอง หรือสิ่งที่เด็กทำได้ เมื่อมีการช่วยเหลือ เพื่อป้องกันถึงความก้าวหน้าของพัฒนาการ
17. ข้อมูลเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ควรมีการรวบรวมจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และมีการบันทึกให้เป็นปกติ และเป็นปัจจุบัน
18. มีกระบวนการในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ

พัฒนาการ การเจริญเติบโต การปฏิบัติงานของเด็ก ระหว่างครูและผู้ปกครอง ด้วยวิธีที่หลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เพียงวิธีใดวิธีหนึ่ง

พิณวดี เคนไชยวงศ์ (2554, หน้า 30) กล่าวว่า หลักการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์พัฒนาการที่ถูกต้อง มีขั้นตอนดำเนินการโดยเริ่มตั้งแต่ศึกษาและทำความเข้าใจ วางแผน เก็บรวบรวมข้อมูล การจัดบันทึก สรุปแปลความหมายรายงานผลและการนำไปใช้

สรุปได้ว่า หลักของการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย คือ การวางแผนล่วงหน้า เลือกวิธีการเครื่องมือที่เหมาะสม ประเมินพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้าน จัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการประเมิน และนำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุด

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

1. ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

ความหมายของมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551, หน้า 1)

มาตรฐานการศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับส่งเสริมกำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลและเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษา มีดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ

1.1.1 การมาโรงเรียนทันเวลาของนักเรียน

1.1.2 การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาโดยเฉพาะ

การเข้าแถวเคารพธงชาติ และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

1.1.3 การสนใจกิจกรรมการเรียนและรับผิดชอบงานที่ครู

มอบหมาย

1.1.4 แต่งกายเรียบร้อยในสถานการณ์ต่างๆ

1.1.5 การเดินผ่านครูและผู้ใหญ่อย่างสุภาพเรียบร้อย

มีสัมมาคารวะ

- 1.1.6 มารยาทในการรับประทานอาหาร
- 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.2.1 ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ และไม่ลอกการบ้าน
 - 1.2.2 นักเรียนที่ทรัพย์สินไม่สูญหาย
 - 1.2.3 นักเรียนพูดแต่ความจริง (ไม่โกหก)
- 1.3 มีความกตัญญูกตเวที
 - 1.2.1 ผู้เรียนรัก เคารพ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และแสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณอย่างเหมาะสม
 - 1.2.2 ระลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ และแสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณอย่างเหมาะสม
 - 1.2.3 นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม
- 1.4 มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เพื่อส่วนรวม
 - 1.4.1 นักเรียนรู้จักการให้เพื่อส่วนรวมและผู้อื่น
 - 1.4.2 แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีน้ำใจ หรือให้การช่วยเหลือผู้อื่น
 - 1.4.3 นักเรียนรู้จักแบ่งปันทรัพย์สิน หรือสิ่งของเพื่อผู้อื่น
 - 1.4.4 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม
- 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
 - 1.5.1 นักเรียนใช้ทรัพย์สิน และสิ่งของโรงเรียนอย่างประหยัด
 - 1.5.2 นักเรียนใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและคุ้มค่า
 - 1.5.3 นักเรียนร่วมกิจกรรมการประหยัดต่างๆ
 - 1.5.4 นักเรียนประหยัดน้ำ ไฟ และสาธารณูปโภคอื่นๆ ทั้งของตนและส่วนรวม
- 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย
 - 1.6.1 นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งามของท้องถิ่นและของไทย
 - 1.6.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

1.6.3 นักเรียนมีผลงานศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีที่ดึงดูด
ของท้องถิ่นและประเทศ

1.6.4 นักเรียนสามารถนำศิลปะวัฒนธรรมและประเพณี
มาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจาก
การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2.1.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม

2.1.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.1.3 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา

และท้องถิ่น

2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมโครงการอนุรักษ์และพัฒนา/
สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม

2.2.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม

2.2.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2.3 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา

และท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถ
ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.1.1 ผู้เรียนมีการทำงานครบตามลำดับขั้นตอน การปรับปรุง
งานและบรรลุเป้าหมาย

3.1.2 นักเรียนอธิบายขั้นตอนการทำงาน และผลงานที่เกิดขึ้น
ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง

3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบ ในการทำงาน

3.2.1 ผู้เรียนมีการทำงานครบตามลำดับขั้นตอน การปรับปรุง
งานและบรรลุเป้าหมาย

3.2.2 นักเรียนอธิบายขั้นตอนการทำงานและผลงานที่เกิดขึ้น
ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงาน

ของตนเอง

3.3.1 ผู้เรียนรักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

3.3.2 ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการกลุ่มและร่วมกันทำงาน

เป็นทีม

3.3.3 ผู้เรียนรับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายและขจัดความ

ขัดแย้งในการทำงานได้

3.3.4 ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือตั้งข้อสังเกต

เกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม ได้อย่างชัดเจน

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.4.1 ผู้เรียนรักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

3.4.2 ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการกลุ่มและร่วมกันทำงาน

เป็นทีม

3.4.3 ผู้เรียนรับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายและขจัดความ

ขัดแย้งในการทำงานได้

3.4.4 ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือตั้งข้อสังเกต

เกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม ได้อย่างชัดเจน

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ที่ตนสนใจ

3.5.1 ผู้เรียนจำแนกอาชีพสุจริตได้

3.5.2 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

3.5.3 ผู้เรียนที่สามารถบอกอาชีพที่ตนสนใจพร้อมให้เหตุผล

ประกอบ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่าง

เป็นระบบและความคิดแบบองค์รวม

4.1.1 ผู้เรียนจำแนกแจกแจงองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ

เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง

- 4.1.2 จัดลำดับข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 4.1.3 เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง
- 4.1.4 จัดกลุ่มความคิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ถูกต้อง
เช่น การพูดหน้าชั้นตามที่กำหนด
- 4.1.5 ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ได้อย่างตรง
ประเด็น
- 4.1.6 สามารถสรุปสาระและเชื่อมโยงเพื่อนำมาวางแผนงาน
โครงการได้ เช่น เขียนโครงการ รายงาน
- 4.1.7 สามารถสรุปเหตุผลเชิงตรรกะและสร้างสิ่งใหม่ได้ เช่น
การเขียนเรียงความเขียนเรื่องสั้นได้
- 4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการ
ตัดสินใจได้
- 4.2.1 สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยผ่านการไตร่ตรอง
อย่างมีเหตุผล
- 4.2.2 สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความคิด
ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล
- 4.2.3 สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเลือก
ความคิดหรือทางเลือกที่เหมาะสม
- 4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา
อย่างมีสติ
- 4.3.1 สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยผ่านการไตร่ตรอง
อย่างมีเหตุผล
- 4.3.2 สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความคิด
ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล
- 4.3.3 สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเลือก
ความคิดหรือทางเลือกที่เหมาะสม
- 4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ
- 4.4.1 สามารถรวบรวมความรู้ ความคิดเดิมแล้วสร้างเป็น
ความรู้ใหม่ตามความคิดใหม่ของตนเองได้อย่างมีหลักเกณฑ์

- 4.4.2 สามารถคิดนอกกรอบได้
- 4.4.3 มีผลงานเขียน/งานศิลปะ/งานสร้างสรรค์
- 4.4.4 สามารถพัฒนาและริเริ่มสิ่งใหม่
- 4.4.5 สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายในอนาคต

ได้อย่างมีเหตุผล

มาตรฐานที่ 5 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นไปตามเกณฑ์
ที่สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษากำหนด

5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

ผู้เรียนมีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ในระดับดี
ในระดับ ม.3 และ ม.6

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธี

ต่างๆ ผู้เรียนสามารถนำเสนอมุมความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจโดยผ่านการพูด เขียน หรือวิธีการ
ต่างๆ ได้อย่างชัดเจนน่าสนใจและเนื้อหาสาระถูกต้อง

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทย

และภาษาต่างประเทศผู้เรียนสามารถฟัง พูด อ่าน เขียนได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกหลัก
ไวยากรณ์ และสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้อย่างน้อยหนึ่งภาษา

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้

ผู้เรียนรู้ เข้าใจ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารสืบค้นข้อมูล และหรือสร้าง/
ชิ้นงาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหา

เหตุผล

6.1.1 อ่านหนังสือนอกหลักสูตร อย่างน้อยเดือนละ 1 เล่ม

6.1.2 อ่านวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

6.1.3 สามารถสรุปประเด็นและจับบันทึกข้อมูล ความรู้ที่ได้

จากการอ่านอยู่เสมอ

- 6.1.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้เพิ่มเติม
- จากการอ่านได้
- 6.1.5 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายใน
ภายนอกโรงเรียน
- 6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัวใช้แหล่งความรู้
และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
- 6.2.1 สามารถสังเคราะห์/วิเคราะห์และสรุปความรู้/
ประสบการณ์ได้อย่างมีเหตุผล
- 6.2.2 สามารถในการจัดบันทึกความรู้ และประสบการณ์ได้
อย่างเป็นระบบ
- 6.2.3 รู้จักตนเองและสามารถบอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้
- 6.2.4 มีวิธีการพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ และเป็นรูปธรรม
- 6.2.5 สามารถใช้ผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง และสามารถ
บอกผลงานการพัฒนาตนเองได้
- 6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเองเรียนร่วมกับผู้อื่นได้สนุกการเรียนรู้
และชอบมาโรงเรียน
- 6.3.1 รู้จักค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุดและใช้ห้องสมุดไม่ต่ำ
กว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง
- 6.3.2 มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน
- 6.3.3 สามารถค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต หรือสื่อ
เทคโนโลยีต่างๆ
- มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
- 7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
- 7.1.1 ผู้เรียนเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า
- 7.1.2 ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- 7.1.3 มีสุขนิสัยที่ดีและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เองอย่างถูกต้อง
เหมาะสมตามวัยได้
- 7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์
- 7.2.1 มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข

7.2.2 มีส่วนสูงตามมาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข

7.2.3 ได้รับการตรวจร่างกาย การทดสอบเกี่ยวกับการเห็น การได้ยินและมีรายงานผลการตรวจร่างกาย

7.2.4 มีสมรรถภาพร่างกายแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐาน/สมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษากระทรวงศึกษาธิการ 2543

7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ

7.3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา

7.3.2 มีทักษะการปฏิเสธ และชักชวนไม่ให้เพื่อนเสพยาเสพติด

7.3.3 ไม่เสพยาเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

7.3.4 รู้จักประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ต และเกมคอมพิวเตอร์

7.3.5 มีจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย และการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องการระมัดระวังตนในการใช้ชีวิตประจำวัน การรู้จักกรั่นวลงส่วนตัว และการป้องกันทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม

7.3.6 รู้จักหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอบายมุข และการพนัน

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

7.4.1 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้เกียรติผู้อื่น

7.4.2 ผู้เรียนที่รู้จักให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และชอบมาโรงเรียน

7.5.1 หน้าตาทำทางร่าเริง แจ่มใส

7.5.2 มีกิจกรรมนันทนาการกับเพื่อนตามวัย

7.5.3 ยิ้มแย้ม พุดคุย ทักทายเพื่อน ครู และผู้อื่น

7.5.4 เข้ากับเพื่อนได้ดี และเป็นที่รักของเพื่อนๆ

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ

ดนตรี และกีฬา

- 8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ
 - 8.1.1 มีความรัก และสนใจงานศิลปะ และการวาดภาพ
 - 8.1.2 เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง
 - 8.1.3 มีผลงานด้านศิลปะและการวาดภาพที่ตนเองภาคภูมิใจ
 - 8.1.4 สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานด้านศิลปะได้

หรือการร้องเพลง

- 8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี
 - 8.2.1 ผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมด้านดนตรี นาฏศิลป์/
 - 8.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีเป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง
 - 8.2.3 มีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์ หรือการร้องเพลง
 - 8.2.4 สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานด้านดนตรี/ นาฏศิลป์ได้
- 8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา
 - 8.3.1 ผู้เรียนที่ชอบดูกีฬาและเล่นกีฬาเป็น
 - 8.3.2 เข้าร่วมกิจกรรมกีฬา/นันทนาการเป็นประจำอย่างน้อย 1

ประเภท

- 8.3.3 มีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 9 ครูมีวุฒิความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ /
หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูพอเพียง

- 9.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของ
วิชาชีพ ครูมีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อนร่วมงาน
และบุคลากรทางการศึกษา ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
ครูมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟัง
ความคิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลงครูมีการแสวงหาความรู้และเทคนิค
วิธีการใหม่ๆ เป็นประจำ

9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าครู
ที่จบปริญญาตรีขึ้นไป

9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด

9.6.1 ครูสอนตรงตามวิชาเอกวิชาโท หรือความถนัด/

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (จำนวน 7 ตัวบ่งชี้) (สมศ.9)

10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา

10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียน
เป็นรายบุคคล

10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ

10.4 มีความสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่ง
เรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน

10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพ
การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน

10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน
เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้
พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการ
บริหารจัดการศึกษา

11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ
ของวิชาชีพ

11.1.1 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

11.1.2 ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สุจริต ยุติธรรม
และการ ใช้ระบบคุณธรรมการรับฟังปัญหาการระดมการมีส่วนร่วมในการบริหาร
ปฏิบัติตาม

- 11.1.3 มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียน
เป็นสำคัญ
- 11.1.4 อุทิศเวลาให้กับการทำงาน
- 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 11.2.1 สามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของ
สถานศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต 3 – 5 ปี ช่างหน้าอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบท
ของท้องถิ่น
- 11.2.2 เริ่มแนวทางในการบริหารที่ทำทลายกับการเปลี่ยนแปลง
และความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา
- 11.2.3 ริเริ่มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 11.2.4 กระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
- 11.3.1 มีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน
และการวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 11.3.2 ให้ความสำคัญกับบทบาทประธาน การแต่งตั้ง
กรรมการและการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา
- 11.3.3 มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้
ท้องถิ่นของสถานศึกษา
- 11.3.4 มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน
อย่างต่อเนื่อง
- 11.3.5 มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการผลิตใช้สื่ออย่าง/
หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน
- 11.3.6 มีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนกลุ่ม/
โรงเรียน/ชุมชน
- 11.3.7 มีการสนับสนุนการพัฒนา และประเมินครูให้เป็น
วิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 11.3.8 มีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ
- 11.3.9 มีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาโดยร่วมมือกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด

11.4 การบริหารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้อง
พึงพอใจ

11.4.1 การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย/
มาตรฐานที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแผน

11.4.2 สร้างความตระหนัก และมีความพยายามในการปฏิบัติ
ในการพัฒนาผู้เรียน ครู และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

11.4.3 นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหาร
อย่างต่อเนื่อง

11.4.4 ผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 พึงพอใจผลงาน
ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการ
บริหารงานและพัฒนองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มี
ความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

12.1.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร
เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

12.1.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความ
คล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

12.1.3 มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและดำเนินการอย่าง
เป็นระบบ

12.1.4 มีระบบบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ

12.1.5 มีระบบบริหารงบประมาณ ทรัพย์สินและรายได้
ที่มีคุณภาพ

12.1.6 สถานศึกษามีระบบบริหารงานทั่วไปที่มีคุณภาพ

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อ
การใช้งาน

12.2.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร
เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

12.2.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความคล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

12.2.3 มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

12.2.4 มีระบบการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ

12.2.5 มีระบบการบริหารงบประมาณ ทรัพย์สินและรายได้ที่มีคุณภาพ

12.2.6 สถานศึกษามีระบบการบริหารงานทั่วไปที่มีคุณภาพ

12.3 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

12.3.1 มีระบบกลไก และมีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามกฎกระทรวง

12.3.2 มีระบบกลไก และมีการตรวจติดตามคุณภาพสถานศึกษาตามกฎกระทรวง

12.3.3 ได้รับการประเมินทั้งภายในและภายนอกตามกฎกระทรวง และเผยแพร่ผลการประเมินอย่างกว้างขวาง

12.3.4 สถานศึกษานำผลการตรวจติดตามและการประเมินภายในและภายนอกไปปรับปรุงการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด

12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษามีการสรุปและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

13.1.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

13.1.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความคล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

- 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม
- 13.2.1 มีแผนกลยุทธ์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับอุดมการณ์ และหลักการการจัดการศึกษาของชาติ
- 13.2.2 มีการปฏิบัติตามแผน
- 13.2.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารงาน เพื่อการบริหารที่ถูกต้องและครบถ้วนทันต่อการใช้งาน
- 13.2.4 มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามแผนอย่างต่อเนื่อง
- 13.2.5 มีการนำข้อมูล และผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงาน
- 13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมพัฒนาสถานศึกษา
- 13.3.1 ผู้บริหาร ครู ชุมชน นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันทำงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 13.3.2 มีคณะกรรมการสถานศึกษา
- 13.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษามีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง และนำผลการประชุมไปปฏิบัติ
- 13.3.4 มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและการบริหารโรงเรียน
- 13.3.5 มีระบบและกลไกตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน และการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน
- 13.3.6 มีระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจนและโปร่งใส
- 13.3.7 สถานศึกษามีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินตนเองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษา และมีรายงานต่อต้านสังคม และเผยแพร่ต่อสาธารณะ
- 13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 13.4.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
- 13.4.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความคล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้
- 13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

13.5.1 มีแผนกลยุทธ์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาของชาติ

13.5.2 มีการปฏิบัติตามแผน

13.5.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารงาน เพื่อการบริหารที่ถูกต้อง และครบถ้วนทันต่อการใช้งาน

13.5.4 มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามแผนอย่างต่อเนื่อง

13.5.5 มีการนำข้อมูล และผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

14.1.1 มีสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการ การเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

14.1.2 มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

14.1.3 มีการนำสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปใช้ อย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง

14.1.4 มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

14.1.5 มีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นให้ ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

14.2 มีรายวิชากิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตาม/ ความสนใจ

14.2.1 มีสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการ การเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

14.2.2 มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

14.2.3 มีการนำสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปใช้

อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง

- 14.2.4 มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วม
ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 14.2.5 มีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความ
ถนัดและความสามารถของผู้เรียน
 - 14.3.1 มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
 - 14.3.2 มีรายวิชากิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียน/
ตามความสนใจ
 - 14.3.3 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้
และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 14.3.4 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่ง
ต่อข้อมูลของผู้เรียน
 - 14.3.5 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำไป
ปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ
 - 14.3.6 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
เรียนการสอน
- 14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่อ
อุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 14.4.1 มีสื่อธรรมชาติ ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
 - 14.4.2 มีสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการ
เรียนรู้
 - 14.4.3 มีการแลกเปลี่ยนหรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอน
จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
 - 14.4.4 สถานศึกษามีสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสม
และเอื้อต่อการเรียนรู้
- 14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อ
ข้อมูลของผู้เรียน มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูล

ของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุง
การสอนอยู่เสมอ มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอน
อยู่เสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียน
การสอน

14.7.1 มีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการ
ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

14.7.2 มีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.7.3 มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.7.4 มีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริม
ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.7.5 มีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุง
ระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา
การศึกษา

14.8 มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
และพัฒนา 1) มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนา/
ปรับปรุงหลักสูตร

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน
อย่างหลากหลาย

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็ง
และทั่วถึงมีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองของความสามารถ
ทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนอง
ความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองของความสามารถ
พิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม

และตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะดนตรีนาฏศิลป์/ และกีฬา/นันทนาการ

15.5.1 นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

15.5.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

15.5.3 นักเรียนมีผลงานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและประเทศ

15.5.4 นักเรียนสามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

15.6.1 นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

15.6.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

15.6.3 นักเรียนมีผลงานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและประเทศ

15.6.4 นักเรียนสามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาธรรมชาติเต็มศักยภาพ

16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสมสถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารที่เหมาะสม

16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
สถานศึกษามีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ
ทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียวและสิ่ง
อำนวยความสะดวก พอเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดีสถานศึกษามีห้องเรียน
ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอและอยู่ในสภาพ
ใช้การได้ดี

16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้
และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้
และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.1.1 มีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการ
ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

17.1.2 มีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์
และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

17.1.3 มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์
และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

17.1.4 มีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริม
ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

17.1.5 มีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุง
ระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา
การศึกษา

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามี
ส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน

17.2.1 มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้
บุคลากร

17.2.2 ในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญ
ในการจัดการศึกษาร่วมกัน

17.2.3 มีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม

17.2.4 มีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

17.2.5 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

17.2.6 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

ในชุมชน

17.2.7 มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร
ทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้
ในชุมชน

18.1 เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.1.1 มีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการ
ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

18.1.2 มีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.1.3 มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.1.4 มีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริม
ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.1.5 มีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุง
ระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา
การศึกษา

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

18.2.1 มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้
บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

18.2.2 มีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม

- 18.2.3 มีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 18.2.4 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 18.2.5 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

ในชุมชน

18.2.6 มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชนจากการศึกษามาตรฐานทั้ง 18 มาตรฐาน ทำให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านทำให้เข้าใจว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ได้กำหนดความหมายของมาตรฐานการศึกษาไว้ว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 1) ได้ระบุว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

สุรัชย์ เหมือนนิรุทธ์ (2551, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานการศึกษาหมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อการกำกับ ติดตามดูแล ตรวจสอบและประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวม เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

มาตรฐานการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545,
หน้า 6 – 36) ได้กำหนดเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาในแต่ละมาตราดังนี้
มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัด
การศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
4. มีหลักการในส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ

มาตรา 31 กระทรวงมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา

2. ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550, หน้า 3) ได้ระบุถึงความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา 2 ประการ ดังนี้

1. สถานศึกษาทุกแห่ง มีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด ในการกำหนดให้มีมาตรฐาน ทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นเรื่องรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการ

สอนให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการตลอดจนคุณภาพด้านการจัด
สถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีมาตรฐาน ยังนำไปใช้เป็นแนวทางให้กับ
สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษา
ในด้านต่างๆ ได้สูง ขึ้นตามความคาดหวังของชุมชน

สุรชัย เหมือนนรินทร์ (2551, หน้า 62) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของมาตรฐาน
การศึกษาไว้ว่า มาตรฐานการศึกษาที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษาทุกแห่ง คือ ทำให้มี
เกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน และทำให้สถานศึกษาเข้าใจ
ชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปในทิศทางใด

พิณวดี เคนไชยวงศ์ (2554, หน้า 33) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของ
มาตรฐานการศึกษาไว้ว่า มาตรฐานการศึกษา มีความสำคัญ ต่อสถานศึกษาทุกแห่ง
เนื่องจากทำให้มีเกณฑ์เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน
ทำให้สถานศึกษารู้ว่าจะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษา มีความสำคัญต่อสถานศึกษาทุกแห่ง
มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด
ในการกำหนดให้มีมาตรฐาน ทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะทำให้
ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน
เนื่องจากมาตรฐานทำให้มีเกณฑ์เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐาน
เดียวกัน ทำให้สถานศึกษารู้ว่าจะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด

3. การจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 8 - 14)

3.1 มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
6 ตัวบ่งชี้

1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ

1.1.1 การมาโรงเรียนทันเวลาของนักเรียน

1.1.2 การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษาโดยเฉพาะ

การเข้าแถวเคารพธงชาติ และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

- 1.1.3 การสนใจกิจกรรมการเรียนรู้และรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย
- 1.1.4 แต่งกายเรียบร้อยในสถานการณ์ต่างๆ
- 1.1.5 การเดินผ่านครูและผู้ใหญ่อย่างสุภาพเรียบร้อย
- มีสัมมาคารวะ
- 1.1.6 มารยาทในการรับประทานอาหาร
- 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.2.1 ปฏิบัติตามระเบียบการสอบ และไม่ลอกการบ้าน
- 1.2.2 นักเรียนที่ทรัพย์สินไม่สูญหาย
- 1.2.3 นักเรียนพูดแต่ความจริง (ไม่โกหก)
- 1.3 มีความกตัญญูกตเวที
- 1.3.1 ผู้เรียนรัก เคารพ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และแสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณอย่างเหมาะสม
- 1.3.2 ระลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ และแสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณอย่างเหมาะสม
- 1.3.3 นักเรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม
- 1.4 มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ เพื่อส่วนรวม
- 1.4.1 นักเรียนรู้จักการให้เพื่อส่วนรวม และผู้อื่น
- 1.4.2 แสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีน้ำใจ หรือให้การช่วยเหลือผู้อื่น
- 1.4.3 นักเรียนรู้จักแบ่งปันทรัพย์สิน หรือสิ่งของเพื่อผู้อื่น
- 1.4.4 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม
- 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
- 1.5.1 นักเรียนใช้ทรัพย์สิน และสิ่งของโรงเรียนอย่างประหยัด
- 1.5.2 นักเรียนใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและคุ้มค่า
- 1.5.3 นักเรียนร่วมกิจกรรมการประหยัดต่างๆ
- 1.5.4 นักเรียนประหยัดน้ำ ไฟ และสาธารณูปโภคอื่นๆ ทั้งของ
- ตนและส่วนรวม
- 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย

และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

1.6.1 นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

1.6.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

1.6.3 นักเรียนมีผลงานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและประเทศ

1.6.4 นักเรียนสามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2 ตัวบ่งชี้

2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2.1.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม

2.1.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.1.3 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา

และท้องถิ่น

2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2.2.1 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม

2.2.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2.3 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา

และท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 5 ตัวบ่งชี้

3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.1.1 ผู้เรียนมีการทำงานครบตามลำดับขั้นตอน

การปรับปรุงงานและบรรลุเป้าหมาย

3.1.2 นักเรียนอธิบายขั้นตอนการทำงาน และผลงาน ที่เกิดขึ้น

ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง

3.2 เพียรพยายาม ชยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน

3.2.1 ผู้เรียนมีการทำงานครบตามลำดับขั้นตอน การปรับปรุง
งานและบรรลุเป้าหมาย

3.2.2 นักเรียนอธิบายขั้นตอนการทำงานและผลงาน ที่เกิดขึ้น

ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงาน

ของตนเอง

3.3.1 ผู้เรียนรักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

3.3.2 ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการกลุ่มและร่วมกันทำงาน

เป็นทีม

3.3.3 ผู้เรียนรับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายและขจัดความ

ขัดแย้งในการทำงานได้

3.3.4 ผู้เรียนสามารถแสดงความชื่นชม หรือตั้งข้อสังเกต

เกี่ยวกับการทำงานในกลุ่มได้อย่างชัดเจน

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.4.1 ผู้เรียนรักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

3.4.2 ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการกลุ่มและร่วมกันทำงาน

เป็นทีม

3.4.3 ผู้เรียนรับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายและขจัดความ

ขัดแย้งในการทำงานได้

3.4.4 ผู้เรียนสามารถแสดงความชื่นชม หรือตั้งข้อสังเกต

เกี่ยวกับการทำงานในกลุ่มได้อย่างชัดเจน

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ที่ตนสนใจ

3.5.1 ผู้เรียนจำแนกอาชีพสุจริตได้

3.5.2 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

3.5.3 ผู้เรียนที่สามารถบอกอาชีพที่ตนสนใจพร้อมให้เหตุผล

ประกอบ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์
คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ 4 ตัวบ่งชี้

- 4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด
คิดอย่างเป็นระบบและความคิดแบบองค์รวม
- 4.1.1 ผู้เรียนจำแนกแจกแจงองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง
- 4.1.2 จัดลำดับข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 4.1.3 เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง
- 4.1.4 จัดกลุ่มความคิดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ถูกต้อง
เช่น การพูดหน้าชั้นตามที่กำหนด
- 4.1.5 ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ได้อย่างตรง
ประเด็น
- 4.1.6 สามารถสรุปสาระและเชื่อมโยงเพื่อนำมาวางแผนงาน
โครงการได้ เช่น เขียนโครงการ รายงาน
- 4.1.7 สามารถสรุปเหตุผลเชิงตรรกะ และสร้างสิ่งใหม่ได้
เช่น การเขียนเรียงความเขียนเรื่องสั้นได้
- 4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมายและแนวทางการ
ตัดสินใจได้
- 4.2.1 สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยผ่านการไตร่ตรอง
อย่างมีเหตุผล
- 4.2.2 สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความคิด
ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล
- 4.2.3 สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเลือก
ความคิดหรือทางเลือกที่เหมาะสม
- 4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา
อย่างมีสติ
- 4.3.1 สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยผ่านการไตร่ตรอง
อย่างมีเหตุผล
- 4.3.2 สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความคิด

ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล

4.3.3 สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเลือก
ความคิดหรือทางเลือกที่เหมาะสม

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

4.4.1 สามารถรวบรวมความรู้ ความคิดเดิมแล้วสร้างเป็น
ความรู้ใหม่ตามความคิดใหม่ของตนเองได้อย่างมีหลักเกณฑ์

4.4.2 สามารถคิดนอกกรอบได้

4.4.3 มีผลงานเขียน/งานศิลปะ/งานสร้างสรรค์

4.4.4 สามารถพัฒนาและริเริ่มสิ่งใหม่

4.4.5 สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายในอนาคตได้

อย่างมีเหตุผล

มาตรฐานที่ 5 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 5 ตัวบ่งชี้

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์
ที่สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษากำหนด

5.2 มีผลการทดสอบบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

ผู้เรียนมีผลการทดสอบบรวบยอดระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระในระดับดี
ในระดับ ม.3 และ ม.6

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธี

ต่างๆ ผู้เรียนสามารถนำเสนอความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจโดยการพูด เขียน หรือวิธีการ
ต่างๆ ได้อย่างชัดเจนน่าสนใจ และเนื้อหาสาระถูกต้อง

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและ

ภาษาต่างประเทศผู้เรียนสามารถฟัง พูด อ่าน เขียนได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกหลักไวยากรณ์
และสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้อย่างน้อยหนึ่งภาษา

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้

ผู้เรียนรู้ เข้าใจ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารสืบค้นข้อมูลและ/หรือสร้าง
ชิ้นงาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- 6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถาม
เพื่อหาเหตุผล
- 6.1.1 อ่านหนังสือนอกหลักสูตร อย่างน้อยเดือนละ 1 เล่ม
- 6.1.2 อ่านวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นประจำ
- 6.1.3 สามารถสรุปประเด็นและจดบันทึกข้อมูล ความรู้ที่ได้
จากการอ่านอยู่เสมอ
- 6.1.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้เพิ่มเติม
จากการอ่านได้
- 6.1.5 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายใน
ภายนอกโรงเรียน
- 6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้แหล่งความรู้
และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา
- 6.2.1 สามารถสังเคราะห์ วิเคราะห์ และสรุปความรู้/
ประสบการณ์ได้อย่างมีเหตุผล
- 6.2.2 สามารถในการจดบันทึกความรู้และประสบการณ์ได้
อย่างเป็นระบบ
- 6.2.3 รู้จักตนเอง และสามารถบอกจุดเด่น จุดด้อย
ของตนเองได้
- 6.2.4 มีวิธีการพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ และเป็นรูปธรรม
- 6.2.5 สามารถใช้ผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง และสามารถ
บอกผลงานการพัฒนาตนเองได้
- 6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเองเรียนร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกการเรียนรู้
และชอบมาโรงเรียน
- 6.3.1 รู้จักค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุดและใช้ห้องสมุดไม่ต่ำกว่า
สัปดาห์ละ 3 ครั้ง
- 6.3.2 มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
- 6.3.3 สามารถค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต หรือสื่อ
เทคโนโลยีต่างๆ
- มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.1.1 ผู้เรียนเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า

7.1.2 ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

7.1.3 มีสุขนิสัยที่ดีและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เองอย่าง

ถูกต้องเหมาะสมตามวัยได้

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์

7.2.1 มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข

7.2.2 มีส่วนสูงตามมาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข

7.2.3 ได้รับการตรวจร่างกาย การทดสอบเกี่ยวกับการเห็น

การได้ยินและมีรายงานผลการตรวจร่างกาย

7.2.4 มีสมรรถภาพร่างกายแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐาน/

สมรรถภาพ

7.2.5 ทางกายของกรมพลศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2543)

7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะ

ที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ

7.3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่ง

มอมเมา

7.3.2 มีทักษะการปฏิเสธ และชักชวนไม่ให้เพื่อนเสพยาเสพติด

7.3.3 ไม่เสพยาเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

7.3.4 รู้จักประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ตและเกม

คอมพิวเตอร์

7.3.5 มีจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย และการปฏิบัติตนอย่าง

ถูกต้องการระมัดระวังตนในการใช้ชีวิตประจำวัน การรู้จักรักษามวลสรวงตัว และการป้องกันทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม

7.3.6 รู้จักหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอบายมุข และการพนัน

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

7.4.1 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้

เกียรติผู้เกียรติผู้อื่น

7.4.2 ผู้เรียนที่รู้จักให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และชอบมาโรงเรียน

7.5.1 หน้าตาท่าทางร่าเริง แจ่มใส

7.5.2 มีกิจกรรมนันทนาการกับเพื่อนตามวัย

7.5.3 ยิ้มแย้ม พุดคุย ทักทายเพื่อน ครู และผู้อื่น

7.5.4 เข้ากับเพื่อนได้ดี และเป็นที่ยรักของเพื่อนๆ

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ

ดนตรี และกีฬา

8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

8.1.1 มีความรัก และสนใจงานศิลปะ และการวาดภาพ

8.1.2 เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง

8.1.3 มีผลงานด้านศิลปะและการวาดภาพที่ตนเองภาคภูมิใจ

8.1.4 สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานด้านศิลปะได้

8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี

8.2.1 ผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์ หรือการร้อง

เพลง

8.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีเป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง

8.2.3 มีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์ หรือการร้องเพลง

8.2.4 สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานด้านดนตรี/นาฏศิลป์ได้

8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา

8.3.1 ผู้เรียนที่ชอบดูกีฬาและเล่นกีฬาเป็น

8.3.2 เข้าร่วมกิจกรรมกีฬา/นันทนาการเป็นประจำอย่างน้อย 1

ประเภท

8.3.3 มีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 9 ครูมีวุฒิความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ/

หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูพอเพียง

9.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ

ของวิชาชีพครูมีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อนร่วมงาน และบุคลากรทางการศึกษา ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
ครูมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟัง
ความคิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลงครูมีการแสวงหาความรู้และเทคนิค
วิธีการใหม่ๆ เป็นประจำ

9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า
ครูที่จบปริญญาตรีขึ้นไป

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี
ประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาลักษณะ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา

10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียน
เป็นรายบุคคล

10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ

10.4 มีความสามารถใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่ง
เรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน

10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพ
การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน

10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อ
พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้
พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการ
บริหารจัดการศึกษา

- 11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ
ของวิชาชีพ
- 11.1.1 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 11.1.2 ยึดหลักจรรยาภิบาลในการบริหาร (สุจริต ยุติธรรม
การใช้ระบบคุณธรรมการรับฟังปัญหาการระดมการมีส่วนร่วมในการบริหาร และการ
ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)
- 11.1.3 มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียน
เป็นสำคัญ
- 11.1.4 อุทิศเวลาให้กับการทำงาน
- 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 11.2.1 สามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของ
สถานศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต 3 – 5 ปี ช่างหน้าอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบท
ของท้องถิ่น
- 11.2.2 เริ่มแนวทางในการบริหารที่ทำทลายกับการเปลี่ยนแปลง
และความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา
- 11.2.3 ริเริ่มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 11.2.4 กระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
- 11.3.1 มีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนและ
การวัดผลและประเมินผลการเรียน (ตามหมวด 4พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)
- 11.3.2 ให้ความสำคัญกับบทบาทประธาน การแต่งตั้ง
กรรมการและการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา
- 11.3.3 มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้
ท้องถิ่นของสถานศึกษา
- 11.3.4 มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน
อย่างต่อเนื่อง
- 11.3.5 มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการผลิต/ใช้สื่ออย่าง
หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน
- 11.3.6 มีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน

/กลุ่มโรงเรียน/ชุมชน

11.3.7 มีการสนับสนุนการพัฒนา และประเมินครูให้เป็น
วิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

11.3.8 มีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ

11.3.9 มีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาโดยร่วมมือกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด

11.4 การบริหารมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลผู้เกี่ยวข้อง
พึงพอใจ (สมค.10.4)

11.4.1 การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย/
มาตรฐานที่กำหนดไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแผน

11.4.2 สร้างความตระหนัก (Awareness) และมีความพยายาม
ในการปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน ครูและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

11.4.3 นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหาร
อย่างต่อเนื่อง

11.4.4 ผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 พึงพอใจผลงาน
ของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการ
บริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร จำนวน 5 ตัวบ่งชี้

12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงาน
ที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

12.1.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร
เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

12.1.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความ
คล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

12.1.3 มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและดำเนินการอย่าง
เป็นระบบ

12.1.4 มีระบบการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ

12.1.5 มีระบบการบริหารงบประมาณ ทรัพย์สินและรายได้ที่มี

คุณภาพ

12.1.6 สถานศึกษามีระบบการบริหารงานทั่วไปที่มีคุณภาพ

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทัน

ต่อการใช้งาน

12.2.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้ง มีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

12.2.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความ คล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

12.2.3 มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและดำเนินการอย่าง เป็นระบบ

12.2.4 มีระบบการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ

12.2.5 มีระบบการบริหารงบประมาณทรัพย์สินและรายได้ที่มี

คุณภาพ

12.2.6 สถานศึกษามีระบบการบริหารงานทั่วไปที่มีคุณภาพ

12.3 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

12.3.1 มีระบบกลไก และมีการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง

12.3.2 มีระบบกลไก และมีการตรวจติดตามคุณภาพ สถานศึกษาตามกฎกระทรวง

12.3.3 ได้รับการประเมินทั้งภายในและภายนอก ตามกฎกระทรวง และเผยแพร่ผลการประเมินอย่างกว้างขวาง

12.3.4 สถานศึกษานำผลการตรวจติดตามและการประเมิน ภายในและภายนอกไปปรับปรุงการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องครู ได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด

12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงาน และการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษามีการสรุปและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้

สถานศึกษาเป็นฐาน

- 13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา
 - 13.1.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
 - 13.1.2 มีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความคล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม
- 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม
 - 13.2.1 มีแผนกลยุทธ์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาของชาติ
 - 13.2.2 มีการปฏิบัติตามแผน
 - 13.2.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารงาน เพื่อการบริหารที่ถูกต้อง และครบถ้วนทันต่อการใช้งาน
 - 13.2.4 มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายตามแผนอย่างต่อเนื่อง
 - 13.2.5 มีการนำข้อมูล และผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงาน
- 13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา
 - 13.3.1 ผู้บริหาร ครู ชุมชน นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันทำงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 13.3.2 มีคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 13.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษามีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง และนำผลการประชุมไปปฏิบัติ
 - 13.3.4 มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและการบริหารโรงเรียน
 - 13.3.5 มีระบบและกลไกตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน และการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน
 - 13.3.6 มีระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจนและโปร่งใส
 - 13.3.7 สถานศึกษามีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินตนเองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษาและมีรายงานต่อต้านสังคม และเผยแพร่ต่อสาธารณะ

13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

- 13.4.1 มีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหาร เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน
- 13.4.2 มีการวางระบบระเบียบรับรองรับการบริหารที่มีความ คล่องตัวสามารถปรับเปลี่ยนได้

13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

- 13.5.1 มีแผนกลยุทธ์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีแผนปฏิบัติการ ประจำปี สอดคล้องกับอุดมการณ์ และหลักการการจัดการศึกษาของชาติ
- 13.5.2 มีการปฏิบัติตามแผน
- 13.5.3 มีระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารงาน เพื่อการบริหารที่ถูกต้องและครบถ้วนทันต่อการใช้งาน
- 13.5.4 มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเปรียบเทียบกับ เป้าหมายตามแผนอย่างต่อเนื่อง
- 13.5.5 มีการนำข้อมูล และผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น
- 14.1.1 มีสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการ การเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม
- 14.1.2 มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม
- 14.1.3 มีการนำสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปใช้ อย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง
- 14.1.4 มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 14.1.5 มีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นให้ ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 14.2 มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียน

ตามความสนใจ

14.2.1 มีสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการ การเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

14.2.2 มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

14.2.3 มีการนำสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปใช้ อย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง

14.2.4 มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

14.2.5 มีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความ ถนัดและความสามารถของผู้เรียน

14.3.1 มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

14.3.2 มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียน

ตามความสนใจ

14.3.3 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

14.3.4 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่ง ต่อข้อมูลของผู้เรียน

14.3.5 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำไป ปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ

14.3.6 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ เรียนการสอน

14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

14.4.1 มีสื่อธรรมชาติ ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

14.4.2 มีสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการ เรียนรู้

14.4.3 มีการแลกเปลี่ยนหรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอน จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

14.4.4 สถานศึกษามีสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผลและการส่งต่อ ข้อมูลของผู้เรียน มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูล ของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุง การสอนอยู่เสมอ มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอน อยู่เสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียน การสอน

14.7.1 มีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

14.7.2 มีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.7.3 มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความ ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.7.4 มีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.7.5 มีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุง ระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา

14.8 มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนา/ปรับปรุง มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนา/ ปรับปรุงหลักสูตร

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน อย่างหลากหลาย

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็ง

และทั่วถึงมีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และกีฬา/นันทนาการ

15.5.1 นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

15.5.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

15.5.3 นักเรียนมีผลงานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและประเทศ

15.5.4 นักเรียนสามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

15.6.1 นักเรียนสนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของไทย

15.6.2 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

15.6.3 นักเรียนมีผลงานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและประเทศ

15.6.4 นักเรียนสามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยกิจกรรม
ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ
ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่
เหมาะสมสถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารที่เหมาะสม

16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
สถานศึกษามีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ
ทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่ง
อำนวยความสะดวก พอเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดีสถานศึกษามีห้องเรียน
ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอและอยู่ในสภาพ
ใช้การได้ดี

16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษามีการ
จัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้
และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิ
ปัญญาในท้องถิ่น

17.1.1 มีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการ
ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

17.1.2 มีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

17.1.3 มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความ
ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

7.1.4 มีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริม

ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

7.1.5 มีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบ และกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน

17.2.1 มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ ให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

17.2.2 มีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม

17.2.3 มีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

17.2.4 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

17.2.5 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

ในชุมชน

17.2.6 มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

18.1 เป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.1.1 มีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

18.1.2 มีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.1.3 มีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.1.4 มีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.1.5 มีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

- 18.2.1 มีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
- 18.2.2 มีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม
- 18.2.3 มีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 18.2.4 ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 18.2.5 เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

ในชุมชน

- 18.2.6 มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

จากการศึกษามาตรฐานทั้ง 18 มาตรฐาน ทำให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านทำให้เข้าใจว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย

สรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษaplumvay เป็นมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้นไว้สำหรับใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาซึ่ง มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพเด็ก 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งหมดจำนวน 18 มาตรฐาน

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมืองสกลนคร อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอโพนนาแก้ว อำเภอเต่างอย อำเภอภูพาน และอำเภอกุตุบาค โดยมีอำเภอเมืองสกลนคร เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการ โดยตั้งสำนักงานตั้งอยู่ ถนนนิตโย ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ประชากรวัยเข้าเรียนได้อย่างทั่วถึง ภายในปี 2558 และมีพันธกิจเพื่อพัฒนาและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่าง

มีคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม มีความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพระดับสากลโดยมีเป้าประสงค์

- 1) ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ
- 2) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี อย่างทั่วถึงและได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ
- 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ
- 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความเข้มแข็งเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ

ชุมชนเมืองมีความหนาแน่นรายล้อมด้วยชุมชนชนบททางการเกษตร ประชากรรวมทั้งสิ้น 287,748 คน ขนาดพื้นที่ 2,928 ตร.กม. ประกอบด้วย อำเภอเมือง สกลนคร จำนวน 192,822 คน ขนาดพื้นที่ 1,023.37 ตร.กม. อำเภอกุสุมาลย์ จำนวน 45,833 คน ขนาดพื้นที่ 454 ตร.กม. อำเภอโคกศรีสุพรรณ จำนวน 33,876 คน ขนาดพื้นที่ 212 ตร.กม. อำเภอโพนนาแก้ว จำนวน 36,029 คน ขนาดพื้นที่ 352 ตร.กม. อำเภอเต่างอย จำนวน 25,397 คน ขนาดพื้นที่ 328 ตร.กม. อำเภอภูพาน จำนวน 36,217 คน ขนาดพื้นที่ 559 ตร.กม. และอำเภอกุตุบาก จำนวน 32,257 คน มีชนเผ่าพื้นเมืองเดิม ประกอบด้วย เผ่าภูไท ย้อกระเลิงไล่ ไทยลาว และเขี้ยว

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง สูงกว่าระดับน้ำทะเล ประมาณ 172 เมตร ตอนกลางเป็นที่ราบต่ำเหมาะแก่การทำนา มีหนองหารเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 77,016 ไร่ อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 26.77 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,449.9 มิลลิเมตร ต่อปี การคมนาคมเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 จัดตั้งที่อำเภอเมืองสกลนคร เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของจังหวัด และอำเภอเขตปริมณฑล

การคมนาคมติดต่อทางรถยนต์ อำเภอที่อยู่ไกลที่สุด 42 กิโลเมตร ได้แก่ อำเภอกุตุบาก อำเภอใกล้ที่สุด 22 กิโลเมตร ได้แก่ อำเภอโคกศรีสุพรรณ อาชีพ และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ในเขตชุมชนเมืองอาชีพค้าขาย อุตสาหกรรมขนาดย่อม เช่น ตัดเย็บเสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์จากการเกษตรกรรม สำหรับชุมชน อำเภอรอบนอกอาชีพทำนา ทำไร่ มีระบบชลประทานขนาดย่อมสนับสนุนส่งเสริมรายได้และสภาพเศรษฐกิจเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ที่ตั้งสำนักงานตั้งอยู่ ถนนนิตโย ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000 โทรศัพท์ 0-4297-0131 โทรสาร 0-4297-0134

1. วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ประชากรวัยเรียนเข้าได้อย่างทั่วถึงภายในปี 2558

2. พันธกิจ

พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพระดับสากล

3. เป้าประสงค์

3.1 ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ

3.2 ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีอย่างทั่วถึง และได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ

3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความเข้มแข็งเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ

1. จำนวนบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีบุคลากรทั้งสิ้น จำนวนตามกลุ่มฯและสถานศึกษา ดังนี้

1.1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1 คน
1.2 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	12 คน
1.3 กลุ่มอำนวยการ	9 คน
1.4 กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์	8 คน
1.5 กลุ่มบริหารงานบุคคล	13 คน
1.6 กลุ่มนโยบายและแผน	8 คน
1.7 กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	8 คน
1.8 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	21 คน
1.9 กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน	3 คน

1.10 หน่วยตรวจสอบภายใน	2 คน
1.11 ข้าราชการครูสังกัด สพฐ.	2,076 คน
1.12 ครูสังกัด สช.	363 คน
1.13 ลูกจ้างประจำ ชั่วคราว/พนักงานราชการ/ครูอัตราจ้าง/266 คน	
รวม	2,791 คน

2. สภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 216 แห่ง แยกตามสังกัด ดังนี้

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	174 แห่ง/สาขา
2.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	2 แห่ง
2.3 สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน	6 แห่ง
2.4 สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น	5 แห่ง
2.5 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	3 แห่ง
2.6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตชด.)	1 แห่ง
2.7 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	2 แห่ง
2.8 สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	23 แห่ง

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ข้อมูลตาม จ.18

จากบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพระดับสากล ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัยในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานระดับปฐมวัย

ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้กับบุตรหลานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ต่อผู้มารับบริการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ฤทธิ์ อุดมรัตน์โยธิน (2550, หน้า 113 – 125) ศึกษาความพึงพอใจ ของผู้ปกครองและประชาชน ที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลโพนทราย อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองและประชาชน ที่มีต่อ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความ พึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านพฤติกรรมการสอนของครูผู้ดูแลเด็ก ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองและประชาชนที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการบริการด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นภัทร์ โพธิ์รัตน์ (2550, หน้า 120 – 135) ศึกษาความพึงพอใจของ ผู้ปกครองเด็กที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมเด็ก ด้านการเลี้ยงดู เด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของผู้ปกครองและชุมชน ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมภายนอกและภายใน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองเด็กมีความ พึงพอใจต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก ในด้านพฤติกรรมเด็ก ส่วนในด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมภายนอกและภายใน และด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของผู้ปกครอง เด็กเล็กและชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย ควรที่จะมีการปรับปรุง

อรุณรัตน์ พรหมนอก (2550, หน้า 114 – 122) ได้ศึกษาความคิดเห็นในการ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองเด็ก ผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล และประชาชนผู้เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นในการพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละด้าน ในภาพรวมมากที่สุด ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโภชนาการและอนามัย ด้านคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

พรหมพลิชฐ์ รักษาพรหมณ์ (2550, หน้า 120 - 136) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากร ต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ใน 5 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และบุคลากรมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลผาจุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ประเสริฐศักดิ์ ฉันทศิริเดชา (2550, หน้า 110 - 121) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสิริรัตน์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสิริรัตน์ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน และเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากสูงสุดไปต่ำสุดได้ดังนี้ คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านการบริการนักเรียน 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน 5) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและด้านสื่อการเรียนการสอน โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อริยะ สุพรรณเกษัช (2550, หน้า 112 - 130) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนถนนอมพิศวิทยา เขตวังทองหลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนสูงสุด โดยเมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง และจำแนกตัวแปร พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษารายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนถนนอมพิศวิทยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

พงษ์ดนัย หนาแน่น (2551, หน้า 117 - 130) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อำเภอบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อำเภอบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อำเภอบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก โดยด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด รองลงมาตามลำดับด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบทางสมมติฐาน พบว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ในภาพรวมส่วนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมผู้ปกครองมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และด้านธุรการการเงินและพัสดุ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

พิณวดี เคนไชยวงศ์ (2544, หน้า 106 – 116) ทำการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยตามกรอบมาตรฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามความคิดผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามความคิดผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย โดยรวมรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) 2) ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามความคิดผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน 4) ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามความคิดผู้บริหารและครูผู้สอนปฐมวัย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ฐิติวรรณ หารนอก (2554, หน้า 112 – 124) ทำการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับ

มากถึง 13 ข้อ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่แสดงถึงความพึงพอใจอยู่ในระดับแรก 3 ข้อ คือ ข้อ 13 ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจที่ส่งบุตรหลานศึกษา ณ โรงเรียนแห่งนี้ ข้อ 5 โรงเรียนแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาและข้อ 12 โรงเรียนมีแผนป้ายนิเทศ แสดงข้อมูลข่าวสาร วันสำคัญ ให้ผู้ปกครองรับทราบที่โรงเรียน ในอันดับท้ายสุด 3 อันดับ คือ ข้อ 3 โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันระหว่าง บ้าน โรงเรียน และชุมชน ทำให้โรงเรียนรู้จักบ้านและชุมชนดีขึ้น ข้อ 7 โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โดยการจัดประชุมอบรม เพื่อให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและข้อ 10 โรงเรียนได้ส่งผู้บริหารและครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในโอกาสต่างๆ 3) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครองที่มีความพึงพอใจในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

รัชฎาวรรณ พอลิ่งห์ (2557, หน้า 161 – 167) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก 2) ผู้ปกครองที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีขนาดแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มาตรฐานที่ 1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 4) ผู้ปกครองเด็กเล็กที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 5) ผู้ปกครองเด็กเล็กที่อยู่อำเภอต่างกัน มีระดับความพึงพอใจ

ต่อจัดการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมต่างกันเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า มาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากร มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง 6) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพจัดการบริหารงานตามมาตรฐานการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครพนม มี 3 ด้าน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มาตรฐานที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน จากทุกภาคส่วน มาตรฐานที่ 6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Cater Gord (1975 อ้างถึงใน กมล ชนวนัน, 2552, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ ไว้ว่าเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากความสนใจและทัศนคติต่อบุคคลที่มีคุณภาพและลักษณะสภาพของกิจกรรม

Powell (1972, อ้างถึงใน กมล ชนวนัน, 2552, หน้า 10) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของบุคคลและการได้รับการตอบสนอง

Secord and Backman (1964 อ้างถึงใน กมล ชนวนัน, 2552, หน้า 10) ได้อธิบายว่า ความพึงพอใจเกิดจากความต้องการ และความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ บุคคลในองค์กรอาจเกิดความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผลของความสำเร็จของงานที่แตกต่างกัน บางคนอาจเกิดความพึงพอใจเพราะลักษณะของงานหรืออาจจะเพราะเพื่อนร่วมงาน

Sergiovanni (1973, pp. 191 – 207 อ้างถึงใน ยุภาพัฒน์ บุพศิริ, 2552, หน้า 73) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ในการทำงานของครูในเขตการศึกษาของมอนโรเคาน์ตี รัฐนิวเจอร์ซีย์ โดยมีจุดประสงค์ที่จะทราบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ผลการวิจัยว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการทำงาน คือ องค์ประกอบด้านลักษณะงานเป็นองค์สำคัญที่สุดสำหรับปัจจัยที่ทำให้ครูไม่พึงพอใจในการทำงาน พบว่า องค์ประกอบด้านสภาพการทำงาน

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ส่วนเพศ ตำแหน่ง และประเภทของโรงเรียนไม่มีผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน

Vella (1979, unpagged อ้างถึงใน ชไมพร วดีศิริศักดิ์, 2552, หน้า 71)

ได้ศึกษาชุมชนซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลให้สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ เพื่อหารูปแบบการจัดการศึกษาชุมชนในประเทศโลกที่สาม การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาชุมชนและทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งได้วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชุมชนในภาคเหนือของประเทศแทนซาเนีย พบว่า 1) การจัดการศึกษาชุมชน ต้องถือเอาบุคคลเป็นศูนย์กลาง 2) วิธีการให้บุคคลรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นวิธีที่ประสิทธิผลที่สุดสำหรับให้ชุมชนรู้จักพึ่งตนเอง 3) โครงการศึกษาที่ตั้งขึ้น จะต้องบูรณาการกับแผนพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่นระดับภูมิภาคและระดับชาติ 4) ผู้รับผิดชอบโครงการ ต้องมีความเข้าใจในสถานะเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน 5) ทั้งเนื้อหาและกระบวนการศึกษาชุมชน ต้องมีความสัมพันธ์กัน 6) การศึกษาชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมิใช่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคลเท่านั้นแต่ยังสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและประสบการณ์ของบุคคลด้วย

Liang (2001, Abstract อ้างถึงใน ราตรี บุระเนตร, 2557, หน้า 113)

ได้ศึกษา การรับรู้และความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาล : กรณีศึกษา ผู้ปกครองเด็กในได้หวัน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลแตกต่างกัน การรับรู้คุณภาพในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของผู้ปกครองเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก และพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่ว่างสถานที่ตั้ง และความสะอาดหลักสูตรปรัชญาการศึกษา คุณสมบัติของครู และค่าใช้จ่าย เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปกครองพิจารณาในการเลือกโรงเรียนอนุบาล

Buford (1997, pp 5688-A อ้างถึงใน ราตรี บุระเนตร, 2557, หน้า 113)

ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนควรได้รับการพัฒนาโดยโปรแกรมการเรียนอนุบาล การเรียนการสอนควรเน้นพัฒนาการเด็กทางด้านอารมณ์ รองลงไปคือพัฒนาการทางด้านร่างกาย ควรมีกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้มีความรู้สึกดีต่อตนเองให้มากที่สุด

Pen (2000, Abstract อ้างถึงใน รัชฎาวรรณ พอลสิงห์, 2557, หน้า 95)

ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษา คือ ภาษา สมาคมผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทศนคติของบุคลากรในโรงเรียน วัฒนธรรม สภาพครอบครัว ความไม่ตระหนักรู้ของครูเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาจะเป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาความพึงพอใจต่อผลสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 แนวทางการศึกษาวิจัยประกอบด้วย ความพึงพอใจของผู้ปกครองและการให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งนับว่าเด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญจะต้องมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เพราะเด็กจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป การพัฒนาเด็กปฐมวัยและสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคณะบุคคลองค์กรต่างๆ ทั้งในชุมชนรวมไปถึงภาครัฐและเอกชน และผู้ปกครอง เพื่อที่จะได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมและการสนับสนุน องค์กรและเครือข่ายในการทำงาน เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เพื่อตั้งอยู่บนความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อไป